

Biz bazar iqtisadiyyatını vergi yolu ilə tənzimləməliyik.

Heydər ƏLİYEV

Vergilər

№ 45 (939) ■ 28 noyabr 2018

www.vergiler.az

Qiyməti: 60 qəp.

Azərbaycan Prezidentinin Türkmənistan Respublikasına rəsmi səfəri

Prezident İlham Əliyev noyabrın 21-də Türkmənistan Respublikasına rəsmi səfər edib. Dövlətimizin başçısını Türkmənistanın yüksək vəzifəli rəsmi şəxsləri qarşılayıblar. Səfər çərçivəsində Azərbaycan Prezidenti əvvəlcə Aşqabadda «Xalq xatirəsi» memorial kompleksini ziyarət edib, «Əbədi şöhrət» abidəsinin önünə əkil qoyub və «Vətən müqəddəsliyi» muzeyində olub. Sonra dövlətimizin başçısı Aşqabadda Olimpiya Kompleksi və Türkmən milli xalça muzeyi ilə tanış olub.

Noyabrın 22-də Aşqabadda Müstəqillik Meydanında Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin rəsmi qarşılanma mərasimi olub. Dövlətimizin başçısını Türkmənistan Prezidenti Qurbanqulu Berdiməhəmmədov qarşılayıb. Sonra prezidentlərin təkbətək və geniş tərkibdə görüşü olub.

Həmin gün iki ölkə arasında sənədlərin imzalanması mərasimi keçirilib, daha sonra dövlət başçıları mətbuata birgə bəyanatla çıxış ediblər. Türkmənistan Prezidenti Qurbanqulu Berdiməhəmmədov bildirib ki, bugünkü görüşlərdə, prinsipçə, ikitərəfli münasibətlərin bütün aspektləri müzakirə olunub: «Mən dərhal demək istəyirəm ki, bizim - həm Türkmənistanın, həm də Azərbaycanın beynəlxalq məsələlər barədə baxışları eynidir, yaxud bənzərdir. Bunlar həm regionda, həm də bütün dünyada sabitliyin və təhlükəsizliyin qorunub saxlanılması məsələləridir. Buna görə də bu gün biz beynəlxalq aləmdə xarici siyasi kursumuzdan, yəni, Türkmənistanın bitərəf statusundan irəli gələn bütün təşəbbüslərini daim dəstəklədiklərinə görə Azərbaycana minnətdar olmalıyıq. Eyni zamanda, biz də qardaş Azərbaycanı daim dəstəkləyirik».

Bu gün biz ticari-iqtisadi məsələlərdən danışarkən çox böyük aspekti, yəni, yaxşı təməla malik olduğumuz sahələri - kənd təsərrüfatını, tikintini, sənayeni, yeni texnologiyaları nəzərdən keçirdik. Nəqliyyat məsələlərinə, məhz nəqliyyat-tranzit dəhlizlərinin və düzgün logistikanın tərtib olunmasına toxunduq. Əlbəttə, əsas məsələlər enerji məsələləri idi. Yəni, bu məsələdə biz həmişə həmrəyik. Biz enerji resurslarımızı həm regional, həm də beynəlxalq bazarlara çıxarmaq imkanına maliklik. Bu baxımdan mən, əlbəttə, dövlətlərimiz arasında iqtisadi əməkdaşlıq üzrə hökumətlərarası komissiyanın fəaliyyətinə görə minnətdar olmaq istərdim. Həmin komissiya çox iş görür və yəqin ki, gələcəkdə də görəcəkdir».

Bəyanatında kütləvi informasiya vasitələrinin nümayəndələrinin diqqətini xüsusilə iki məsələyə yönəltmək istədiyini vurğulayan Türkmənistanın dövlət başçısı deyib: «Türkmənistanla Azərbaycan arasında xeyli nümunəvi cəhətlər var. Biz Əfqanıstan, Türkmənistan, Azərbaycan və Türkiyə arasında Avropaya çıxışla bağlı nəqliyyat sənədi imzaladıq. Bu, artıq Şərqi-Qərbi xəttinə aiddir, ya da biz burada bütün Orta Asiyayı Avropa ilə birləşdiririk. Biz isə beynəlxalq siyasətə, istərsə də başqa istiqamətlərə aid bütün məsələlərdə ixtisaslaşdırılmış beynəlxalq təşkilatlarla qarşılıqlı əlaqəli addımlar atırıq. İndiki halda biz Bakı-Tbilisi-Qars kimi yaxşı infrastrukturun olduğu TRASEKA, Beynəlxalq Avtomobil Nəqliyyatı İttifaqı xətti ilə gedə bilərik. Belə nümunələr çoxdur. Bunun əsasında noyabrın 28-də böyük beynəlxalq konfrans keçirəcəyik. Düşünürəm ki, bu gün biz həmin iştirakçı ölkələrin üzvlərinə müəyyən güzəştlər edə bilərdik. De-

yə ki, güzəştli tariflər və sair. Burada əsas məsələ düzgün logistikani inkişaf etdirməkdən ibarətdir.

Demək istədiyim ikinci məsələ odur ki, biz bu gün sənədlər paketi ilə yanaşı, 2019-2021-ci illər üçün ticari-iqtisadi sahənin inkişafı haqqında da əməkdaşlıq proqramı qəbul etdik. Yəni bu, bir daha ondan xəbər verir ki, biz gələcəkdə də əm-

nə nomenklaturamızı inkişaf etdirə bilərik. Hərçənd indi bizdə çox yaxşı tendensiya gedir, yəni, biz artıq öz statistikamızı bildirdik. Qeyd etdik ki, hər il müəyyən faiz artım var, deyək ki, əvvəlki illə müqayisədə 17 faiz artım olub. Biz elə bu ruhda iqtisadi əməkdaşlıq üzrə hökumətlərarası komissiyamıza üstünlük veririk. Buna görə də mən xüsusilə qeyd etmək istəyirəm ki, bugünkü danışıqlar həqiqətən yüksək hörmət və qarşılıqlı etimad fonunda keçib. Ən əsası gələcək əməkdaşlığa doğru yaxşı meyil var. Buna görə də mən fürsətdən istifadə edərək, Azərbaycan Respublikasının hörmətli Prezidentinə onun şəxsi təhfiyəsinə, bizim xalqlarımız və ölkələrimiz arasında dostluq tellərinin möhkəmlənməsi üçün etdiklərinə görə təşəkkürümü bildirmək istəyirəm. Əlbəttə, ali dövlət fəaliyyətində böyük uğurlar, bütün qardaş Azərbaycan xalqına işə əhəmiyyətli və tərəqqi arzulayıram. Diqqətə görə təşəkkür edirəm».

Mətbuata bəyanatla çıxış edən Prezident Əliyev qeyd edib ki, bu səfər ölkələrimiz arasında münasibətlər tarixində xüsusi yer tutacaq: «Bu münasibətlərin çox böyük potensialı var. Bu gün aparılan danışıqlarda, prezidentlərin arasında təkbətək formatda, eləcə də nümayəndə heyətlərinin iştirakı ilə aparılan fikir mübadiləsi zamanı biz əməkdaşlığımızın mühüm məsələlərini müzakirə etdik. Biz görülməli işlərə yekun vurduq və gələcək qarşılıqlı fəaliyyət yollarını müəyyənləşdirdik. Bu gün 20-dən çox sənəd imza-

lanıb və onların hər birinin olduqca konkret xarakteri var. Bu, bizim münasibətlərimizin, əməkdaşlıq həcminin və nailiyyətlərimizin, bir-birimizə qardaşlıq münasibətinin göstəricisidir. Yalnız yaxın ölkə ilə həyat fəaliyyətinin bu cür müxtəlif istiqamətləri üzrə işləmək mümkündür.

Biz gələcəkdə də bir-birimizə beynəlxalq qurumlarda, beynəlxalq təşkilatlarda qarşılıqlı dəstək göstərməyə razılaşdıq. Türkmənistan və Azərbaycan bütün beynəlxalq təşkilatlarda həmişə bir-birini dəstəkləyir. Bu, artıq adi hala çevrilib. Amma bu, bizim münasibətlərimizin səmimiyyətini göstərir.

Türkmənistan Prezidenti artıq gündəlikdə olan əsas məsələlər barədə danışıq. Öz tərəfindən qeyd etmək istərdim ki, biz ölkələrimiz arasında əmtəə dövriyyəsinin artırılması üzərində fəal işləyəcəyik. Biz ölkələri-

nisiyir, müvafiq sənəd bu gün imzalanıb. Bu, bizim ölkələrimiz üçün əmtəə dövriyyəsinə və tranzit daşınmaları artırmaq imkanları yaradır. Biz qonşularımız üçün də böyük potensialı yaradır. Bizim mühüm nəqliyyat qovşaqları kimi gələcək uğurlu inkişafımız regional vəziyyətdən də asılıdır. Buna görə də bizim qonşularımızla yaxşı münasibətlərimiz regionda təhlükəsizliyi, sabitliyi möhkəmləndirir, eləcə də Azərbaycanla Türkmənistanı mühüm nəqliyyat qovşaqlarına çevirir.

Müasir infrastruktur, nəqliyyat sahəsinə böyük sərmayələr işləmək üçün gözəl şərait yaradır. Rəqəmləri göstərmək istəmirəm, amma əminəm ki, yaxın vaxtlarda biz Türkmənistanla Azərbaycan arasında yük axınının xeyli artımını görcəyik. Bakının Beynəlxalq Ələt Ticarət Limanında Türkmənstandan əlavə yük-

lərin qəbulu üçün xüsusi yer ayrılıb və biz sözsüz ki, Şərqi-Qərbi, Qərbi-Qərbi Şərqi marşrutları üzrə ölkələrimiz arasında tranzit yolların həcminin artdığını görcəyik.

Ötən il o vaxta qədər mövcud olmayan və dünya bazarlarına çıxış olmaq üçün son əlaqələndirici bənd olan Bakı-Tbilisi-Qars demir yolu istifadəyə verildi. Bu, dünya bazarlarına çıxmaq üçün daha bir əlavə marşrutdur. Əminəm ki, bu marşrut ölkələrimizə böyük mənfəət gətirəcək, bütün nəqliyyat razılaşmaları paketi regionda təhlükəsizliyi möhkəmləndirəcək. Çünki nəqliyyat sahəsi yeni iş yerlərinin yaradılmasına, iqtisadi fəallığa, Böyük İpək Yolu üzərində yerləşən ölkələrin həyat səviyyəsinin yüksəlməsinə gətirib çıxaracaq. Bununla da sabitlik və təhlükəsizlik möhkəmlənəcək.

Biz bu gün ikitərəfli münasibətlərin ən mühüm konkret məsələlərini, regional əməkdaşlıq üçün yeni şərait yaradan məsələləri həll etdik. Buna görə də hesab edirəm ki, səfər bizim gələcək qarşılıqlı fəaliyyətimiz, Türkmənistanla Azərbaycan arasında ənənəvi qardaşlıq münasibətlərinin möhkəmlənməsi üçün böyük əhəmiyyət kəsb edəcək, regionumuzun ölkələri arasında yeni daha yaxşı şərait yaradacaq».

Həmin gün Türkmənistan Prezidenti Qurbanqulu Berdiməhəmmədovun adından Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin şərifinə rəsmi ziyafət verilib. Dövlət başçıları ziyafətdə çıxış ediblər.

Rəsmi xronika

Prezident İlham Əliyev noyabrın 27-də Rusiya Federasiyası Çeçenistan Respublikasının başçısı Ramzan Kadirovun rəhbərlik etdiyi nümayəndə heyətini qəbul edib. Qonaqları salamlayan dövlətimizin başçısı bildirib ki, çəçen və Azərbaycan xalqları əsrlər boyu dostluq ediblər, bir-birini dəstəkləyirlər və bu gün bizim münasibətlərimiz yeni səviyyəyə çıxır: «Sevindirici haldır ki, Çeçenistan Respublikası Ramzan Kadirovun rəhbərliyi altında gündü-gündən çiçəklənir, bir çox sosial, infrastruktur məsələləri həll olunur, ölkədə sabitlik bərqərar olub, insanlar təhlükəsizlik şəraitində, sakit yaşayırlar, öz doğma torpaqlarında qurub-yaradırlar və bütün bunlar bizi çox sevindirir».

Səmimi qəbul üçün Prezident İlham Əliyev minnətdarlığını ifadə edən Ramzan Kadirov Azərbaycan və Çeçenistan arasında münasibətlərin əsl dostluq üzərində qurulduğunu vurğulayıb: «Çünki xatırlamağa bilmərəm, ən çətin illərdə Prezident Heydər Əliyev bizim xalqa kömək etdi, kömək əlini uzatdı və sonadək kömək etdi, bizi dəstəklədi. Biz bunu heç vaxt unutmayacağıq. Buna görə, biz hörmətli Heydər Əliyevin xatirəsinə bağ salmışıq. Onun açılışında əziz, böyük qardaşımızın iştirakını gözləyirik. Əgər Siz imkan tapıb Çeçenistan Respublikasına gələ bilərsiniz, bizim üçün həm siyasi, həm qardaşlıq, həm də insani cəhətdən çox mühüm olacaq. Bizi dəvət etdiyinizə, bizə vaxt ayırdığınıza, bütün müəssisələr və Qafqaz, xüsusən bizim region üçün hər şey etdiyinizə görə bir daha minnətdarlığımı bildirmək istəyirəm».

Xoş sözlərə görə təşəkkürünü bildiren Prezident İlham Əliyev deyib: «Mən atam Heydər Əliyevin xatirəsinə olan belə hörmətə və belə gözəl bağın yaradılmasına görə təşəkkürümü bildirmək istərdim. Bu, bizim hamımız üçün çox vacibdir. Çox minnətdaram və öz tərəfindən demək istərdim ki, Azərbaycanda da, həmçinin xalqımız üçün ən çətin illərdə xalqı tərəqqi yolu ilə aparıb və öz dini, öz xalqı və gələcək naminə şəhid kimi özünü qurban verən Çeçenistan Respublikasının rəhbəri Hacı Əhməd Kadirovun xatirəsinə böyük hörmətlə yanaşırlar. Siz bilirsiniz ki, valideynlərimizi də yaxın münasibətlər bağlayıb. Biz bu ənənəni davam etdiririk. Belə də olmalıdır. Əminəm ki, irəliyə doğru gedəcəyik və əlbəttə, böyük məmnuniyyətlə Sizin dövlətinizi qəbul edirəm, səfər edəcəyik».

Sonra Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin adından Rusiya Federasiyası Çeçenistan Respublikasının başçısı Ramzan Kadirov şərifinə nahar verilib.

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev noyabrın 26-da ABŞ-ın tanınmış din xadimləri - ravvin Abraham Kuper və yevangelist icmasının nümayəndəsi Conni Muru qəbul edib. A.Kuper hələ sovetlər dövründə Azərbaycanda olarkən ümummilli lider Heydər Əliyev tərəfindən dini icmaların azad fəaliyyəti üçün şəraitin yaradıldığını şahidi olduğunu deyib. Ravvin bu gün Prezident İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə ölkəmizdə bütün dini icmaların, o cümlədən yəhudi icmasının nümayəndələrinin dinc və sərbəst fəaliyyəti üçün yüksək şəraitin yaradıldığını məmnunluqla qeyd edib.

Prezident İlham Əliyev Azərbaycanda bütün xalqların və dini icmaların nümayəndələrinin tarixən dinc yanaşı yaşadığını qeyd edərək, bu ənənələrin çoxsəhifəli tarixə malik olduğunu bildirib və müstəqillik dövründə bu meylin uğurla davam etdirildiyini, multikulturalizmin dövlət siyasətində prioritetlərindən biri olduğunu, milli və dini tolerantlığın yüksək dərəcədə təmin edildiyini vurğulayıb. Dövlətimizin başçısı bildirib ki, bütün bunlar dövlətin həyata keçirdiyi siyasəti və xalqın iradəsinə əks etdirir. Müxtəlif xalqların və dinlərin nümayəndələrinin ölkəmizdə bir ailə kimi dostluq şəraitində yaşadıklarını vurğulayan Prezident İlham Əliyev onların Azərbaycanın ümumi inkişafına töhfə verdiklərini deyib. Dövlətimizin başçısı ABŞ-ın tanınmış din xadimlərinin ölkəmizə bu səfərinin əməkdaşlığın və qarşılıqlı anlaşmanın daha da möhkəmlənməsi işinə xidmət edəcəyinə ümidvar olduğunu bildirib. Söhbət zamanı Azərbaycan-ABŞ ikitərəfli münasibətlərinin müxtəlif sahələrdə uğurla inkişaf etdiyi qeyd olunub.

Prezident İlham Əliyev «Azərbaycan Respublikasının Vergi Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi haqqında» Azərbaycan Respublikasının 2018-ci il 30 oktyabr tarixli 1293-VQD nömrəli Qanununun tətbiqi barədə Sərəncam imzalayıb.

Prezident İlham Əliyev «Yerli (bələdiyyə) vergilər və ödənişlər haqqında» Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə» Azərbaycan Respublikasının 2018-ci il 30 oktyabr tarixli 1314-VQD nömrəli Qanununun tətbiqi haqqında Sərəncam imzalayıb.

Milli Məclisin növbəti plenar iclası keçirilib

səh. 2

Kiçik və orta sahibkarlığın vergi yükü azaldılacaq

səh. 2

Vergi güzəştləri: məqsəd və hədəflər

səh. 3

Regionlarda iqtisadi fəallığın yüksəlməsi vergi daxilolmalarının artmasına səbəb olur

səh. 5

Milli Məclisin növbəti plenar iclası keçirilib

Noyabrın 27-də keçirilən iclası açan Milli Məclisin sədri Oqtay Əsədov gündəliyi təqdim edib. Qeyd olunub ki, bu gün və noyabrın 30-da keçiriləcək iclasların gündəliyinə 58 məsələ daxildir.

Hüquq siyasəti və dövlət quruluşu komitəsinin sədri Əli Hüseynli «Azərbaycan Respublikasının insan hüquqları üzrə müvəkkili (ombudsman) haqqında» Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyası Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyası Qanununu ikinci cəssəmə üçün şərh edib. Bildirib ki, dəyişikliyi görə «Azərbaycan Respublikasının insan hüquqları üzrə müvəkkili (ombudsman) haqqında» Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyası Qanununu ikinci cəssəmədə «2025» rəqəmləri «2230» rəqəmləri ilə əvəz ediləcək. Sənəd səsə qoyularaq ikinci cəssəmədə təsdiq edilib.

Sonra «Azərbaycan Respublikasının 2019-cu il dövlət büdcəsi haqqında» qanun layihəsi ikinci oxunuşda müzakirə edilib. Deputatlar qanun layihəsi ilə bağlı fikir və təkliflərini səsləndiriblər. İclasda çıxış edən maliyyə naziri Samir Şərifov bildirib ki, Milli Məclisin deputatlarının büdcə zərfinə daxil olan sənədlərlə bağlı təklif və tövsiyələr hökumət tərəfindən ilkin olaraq təhlil edilib, bəzi tədbirlər üzrə xərclərin artırılması üçün tələb olunan maliyyə təminatının mənbəsi, görüləcək işlərin fiziki həcmi, icra müddəti və digər xüsusiyyətləri nəzərdən keçirilib. Digər tərəfdən qaldırılan məsələlərin həlli üçün maliyyə təminatının yaradılması vəzifəsinə 2019-cu ildə və sonrakı üç ildə makro iqtisadi sabitliyin qorunub saxlanılması və büdcə dayanıqlığının təmin edilməsi prizmasından da baxılıb. Bu zaman yeni qəbul edilmiş büdcə qaydasının əsas prinsipləri qorunub. Bütün bunları nəzərə alaraq bəzi zəruri məsələlərin müsbət həlli istiqamətində təkliflər hazırlanıb.

Nazir bildirib ki, bütövlükdə irəli sürülən təkliflərin maliyyə tutumu 610 milyon manat təşkil edir. Artımın əsas hissəsi sosial təminatlı layihələrin maliyyələşməsinə yönəldiləcək. Belə ki, məcburi köçkünlərin sosial müdafiəsinin gücləndirilməsi, onların mənzil şəraitinin yaxşılaşdırılması üçün 2019-cu ildə Dövlət Neft fondunun büdcəsindən bu məqsəddə 200 milyon manat vəsaitin ayrılması nəzərdə tutulur. Regionlarda məşğulluq sə-

viyyəsinin artırılması məqsədi ilə məşğulluq tədbirlərinin həyata keçirilməsi üçün 2019-cu il dövlət büdcəsindən əlavə olaraq 80 milyon manat vəsaitin ayrılması təklif olunur. 2019-2020 tədris ilindən başlayaraq ölkə üzrə ali təhsil alanlara nisbətə dövlət sifarişli ilə ali təhsil alanların xüsusi çəkisi-nin təxminən 20 faiz artırılması və digər təhsil tədbirləri üçün əlavə olaraq 11 milyon manat vəsait təhsil xərclərinə yönəldiləcək. Gənclər Fondunun növbəti il üçün nəzərdə tutulmuş xərcləri əlavə olaraq 2,7 milyon manat artırılacaq. Bu da cari illə müqayisədə 4,4 dəfə çoxdur. Milli Elmlər Akademiyasının xərcləri 800 min manat artırılacaq. Yeni doğulmuş əşimə və ürək qüsuru olan uşaqların müalicəsi üçün səhiyyə xərcləri-nə əlavə olaraq 4 milyon manat vəsait nəzərdə tutulur.

Maliyyə naziri deyib ki, 2019-cu ilin dövlət büdcəsi layihəsinin Milli Məclisə təqdim edildiyi, həmçinin müzakirələr ərafinədə Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin müvafiq sərəncam və fərmanları

“Təcrübə göstərir ki, əməkhaqqı üzrə sosial sığorta və vergi yükünün yüksək olması sahibkarları qeyri-rəsmi əməkhaqqı ödənilməsinə sövq edir

ilə yeni yaradılmış və strukturunda dəyişiklik edilmiş bir sıra təşkilatların maliyyə təminatının həll edilməsi üçün 5,5 milyon manat vəsait ayrılacaq. Milli Məclisin 2019-cu il üçün nəzərdə tutulmuş saxlama xərclərinin 10,1 milyon manat məbləğində artırılması təklif edilir. Yeni torpaq sahələrinin əkin yerlərinə daxil edilməsi, suvarılan sahələrin artırılması və digər meliorativ tədbirlərin həyata keçirilməsi üçün kənd təsərrüfatı xərclərinə əlavə olaraq 40 milyon manat vəsaitin ayrılması təklif edilib. Bununla yanaşı, 256 milyon manat məbləğində vəsaitin islahatların həyata keçirilməsi ilə bağlı tədbirlərin maliyyələşdirilməsinə yönəldilməsi nəzərdə tutulur. Eyni zamanda, bələdiyyələrə ayrılan subvensiyanın artırılması məqsədi ilə onlara verilən dotasiyalar 500 min manat məbləğində azaldılacaq. Qanun layihəsi ikinci oxunuşda səsə qoyularaq təsdiq olunub.

Əmək və sosial siyasət komitəsinin sədri Hadi Rəcəbli «Sosial təminatı və müdafiəni həyata keçirən müvafiq icra hakimiyyəti or-

ganının 2019-cu il büdcəsi haqqında» qanun layihəsini ikinci oxunuşda təqdim edib.

Əmək və əhəlinin sosial müdafiəsi naziri Sahil Babayev ilk oxunuşda müzakirə edilmiş Dövlət Sosial Müdafiə Fondunun büdcəsi ilə bağlı olaraq əsas parametrləri diqqətə çatdırıb. Bildirib ki, Fondun 2019-cu il üçün xərcləri 3 milyard 928 milyon manat proqnozlaşdırılır, bu da cari ilin müvafiq proqnoz göstəricisindən 349,34 milyon manat və ya 9,8 faiz çoxdur. Orta aylıq əmək haqqının artım tempi cari ildə 5,7 faiz təşkil etdiyi üçün əmək pensiyalarının indeksləşdirilməsi üçün 171 milyon manat vəsait nəzərdə tutulub. Növbəti ildə əmək pensiyalarının orta aylıq məbləği 6,3 faiz artaraq 241 manata, yaşa görə əmək pensiyasının orta aylıq məbləği isə 272 manata çatacaq. 2019-cu ildə məcburi dövlət sosial sığorta haqları hesabına verilən müavinətlərin proqnozu 91,94 milyon manatdır, bu da cari ilin büdcəsi üzrə proqnoza nisbətən 4,4 faiz və ya 3,8 milyon manat artıqdır.

mexanizmindən aktiv sosial dəstək mexanizminə keçirilməsi baxımından böyük əhəmiyyət kəsb edir. Cari ildə hədəf olaraq 7 minəqədər Azərbaycan ailəsində kiçik müəssisələrin, kiçik ailə təsərrüfatlarının yaradılması qarşıya məqsəd qoyulub. Növbəti ildə bu həcm daha da artırılacaq. Digər tərəfdən məbləğin 19 milyon 260 min manatı dövlət məşğulluq xidməti orqanlarının saxlanma xərclərinə, o cümlədən iki regional peşə tədris mərkəzinin tikintisinə sərf olunacaq. Sənəd səsə qoyularaq ikinci oxunuşda təsdiq olunub.

İclasda, həmçinin, «Azərbaycan Respublikasında 2019-cu il üçün yaşayış minimumu haqqında», «Azərbaycan Respublikasında 2019-cu il üçün ehtiyac meyarının həddi haqqında» qanun layihələri də ikinci oxunuşda səsvermə yolu ilə təsdiqlənib.

Sonra Milli Məclisin iqtisadi siyasət, sahibkarlıq və sənaye komitəsinin sədri Ziyad Səmədzadə Vergi Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi haqqında qanun layihəsini təqdim edib. Bildirilib ki, dəyi-

şikliklər əsasən «kölgə iqtisadiyyatı»nın azaldılmasını və iqtisadiyyatın şəffaflaşdırılmasını, vergi tutma bazasının genişləndirilməsini, vergi inzibətçiliğinin təkmilləşdirilməsini, vergi güzəştlərinin iqtisadi səmərəsinin yüksəldilməsini, vergi ödəyicisinin hüquqlarının genişləndirilməsini və sahibkarlığın inkişafının dəstəklənməsini nəzərdə tutur.

Vergilər Məcəlləsinə edilən dəyişikliklərlə bağlı çıxış edən vergilər naziri Mikayıl Cabbarov deyib: «Qanun layihəsi özündə bir neçə mühüm istiqamətə əhatə edir. Bunlar vergidən yayınmanın və «kölgə iqtisadiyyatı»nın miqyasının azaldılmasından, iqtisadi təminatın və sahibkarlığın effektiv dəstəklənməsindən, vergitutma bazasının genişləndirilməsindən, inzibətçiliğinin və nəzarətin gücləndirilməsindən, güzəştlərin iqtisadi səmərəsinin yüksəldilməsindən ibarətdir. Dövlətimizin başçısının tapşırığına əsasən, əməkhaqqının üzərinə düşən fiskal yükünün azaldılması islahatı təqdim olunan dəyişikliklər sırasında başlıca yer tu-

tur. Təcrübə göstərir ki, əməkhaqqı üzrə sosial sığorta və vergi yükünün yüksək olması sahibkarları qeyri-rəsmi əməkhaqqı ödənilməsinə sövq edir. Bu vəziyyət ölkəmizdə «kölgə iqtisadiyyatı»nın genişlənməsinin əsas səbəblərindən biridir.

Diqqətinizi bəzi müqayisəli statistikaya cəlb etmək istərdim. Azərbaycanda əmək ödənişlərinin ÜDM-də xüsusi çəkisi bir qayda olaraq 20 faizdən aşağı olduğu halda, qonşu Gürcüstanda və Qazaxıstanda bu göstərici 24-30 faiz arasındadır. Azərbaycanda əhəlinin pul gəlirlərinin cəmi 25 faizini əmək ödənişləri təşkil edir. Qazaxıstanda isə bu göstərici 65 faizdən yuxarıdır. Muzdlu işçilərin məşğul əhalidə payı bizzat 31,5 faiz olduğu halda, Gürcüstanda bu göstərici 42 faizi ötür. Nəhayət, Azərbaycanda nağd pul kütləsinin geniş pul kütləsində xüsusi çəkisi 50-55 faiz, Gürcüstanda 30-32 faiz, Rusiyada 19-20 faiz, Qazaxıstanda isə 13-14 faiz səviyyəsindədir. Statistika göstərir ki, 2014-2016-cı illərdə əmək müqaviləsi olmadan işləyənlərin sayı artıb. Belə ki, 2015-ci ildə vergi nəzarəti tədbirləri zamanı belə işçilərin sayının 12,8 faiz, 2016-cı ildə isə 52 faiz artması müəyyən edilib».

M.Cabbarov diqqətə çatdırıb ki, Prezident İlham Əliyevin 2017-ci il 9 oktyabr tarixli Sərəncamı ilə «Azərbaycan Respublikasında qeyri-rəsmi məşğulluğun qarşısının alınmasına dair Tədbirlər Planı» təsdiq edilib. Tədbirlər Planının icrası məqsədi ilə Vergilər Nazirliyi tərəfindən əmək müqavilələri qüvvəyə minmədən işəgötürənlər tərəfindən fiziki şəxslərin işlərin (xidmətlərin) yerinə yetirilməsinə cəlb edilməsi hallarının aşkar edilməsi istiqamətində vergi nəzarəti tədbirləri keçirilir. 2018-ci ilin 10 ayında bu sahədə 4100 pozuntu halı aşkar olunub, 3.901.000 manat məbləğində maliyyə sanksiyası tətbiq edilib, 15 cinayət işi qaldırılıb. Lakin sahibkarlarda iqtisadi motivasiyanı yaratmadan görülməz nəzarət və inzibati tədbirlər istənilən nəticəni vermir.

Əməkhaqqı sistemində aparılan islahatların əsas məqsədləri barədə danışan nazir deyib: «Bu islahatın əsas məqsədi qeyri-rəsmi verilən əməkhaqqını və iş yerlərinə «kölgədə» çıxarmaqdır. Qeyri-rəsmi əməkhaqqının nağd şəkildə ödənilməsinə nəzərən əlavə olaraq, islahatın əsas məqsədinə nail

olunması, eyni zamanda, nağd pul tələbatı əhəmiyyətli dərəcədə aşağı salmaqla «kölgə iqtisadiyyatı»nın həcmində azalmasına gətirib çıxaracaq. İslahat mövcud əmək münasibətlərinin rəsmiləşdirilməsinə, qeyri-neft sektorunun inkişafına əlavə təkan verilməsinə və yeni iş yerlərinin açılmasına üçün sahibkarlarda iqtisadi motivasiyanı yaratmasına yönəldilib. Bu məqsəddə qeyri-neft sektorunda əməkhaqqı ilə əlaqəli olan ödənişlər üçün uzunmüddətli vergi güzəşti və vahid inzibətçiliğinin tətbiqi təklif olunur».

Nazir bildirib ki, «kölgə iqtisadiyyatı»nın mövcudluğundan ən çox zərər gören sırası vətəndaşdır. Məlum olduğu kimi, qeyri-rəsmi əməkhaqqı və iş yerləri noticəsində «kölgə iqtisadiyyatı»nda çalışan işçilər faktiki olaraq sosial sığorta və pensiya təminatı sistemindən kənar qalırlar. İşçi əmək müqaviləsi olmadan çalışdıqda və ya onun faktiki aldığı əməkhaqqı rəsmi əmək müqaviləsində göstərilmədikdə, sosial sığorta haqları toplanılır və işçilərin fərdi pensiya hesabında əks olunur. Bu, işçiləri gələcəkdə layiqli pensiya almaq hüququndan məhrum edir. Bu baxımdan təklif olunan islahat yüz minlərlə insanın pozulmuş pensiya və sosial müavinət hüquqlarının bərpası edilməsinə nəzərdə tutulur. «Qeyd olunanları nəzərə alaraq, biz qeyri-neft-qaz sahəsində fəaliyyəti olmayan özlə sektorla gəlir vergisi üzrə müddətli güzəştlərin verilməsi formasında əmək bazarının qanunlaşdırılması üçün həm də iqtisadi stimulları və motivasiyanı təklif edirik», - deyən nazir vurğulayıb.

Təklif olunan islahat modelinin həm də bəzi sosial-iqtisadi problemlərin həllinə də kömək edəcəyini deyən vergilər naziri qeyd edib ki, rəsmi əməkhaqqı vətəndaşların, şəffaflaşan xərclər isə müəssisələrin bank kreditlərinə çıxış imkanlarını genişləndirəcək, bununla bankların kredit aktivliyinin yüksəlməsinə şərait yaranacaq və bu, iqtisadi artıma müsbət təsir göstərəcək. Bildirilib ki, əmək bazarının şəffaflaşması həm də sosial-iqtisadi göstəricilərin həqiqi səviyyəsinin «görsənməsinə» və yaxşılaşmasına imkan verəcək. Bununla da sosial-iqtisadi siyasət sahəsində qəbul edilən qərarların keyfiyyəti yüksələcək.

Müzakirələrdən sonra qanun layihəsi səsə qoyularaq birinci oxunuşda qəbul edilib.

Sosial sığorta haqlarının ödənilməsi ilə bağlı təkliflər

Son günlər kütləvi informasiya vasitələrində vergi və sosial qanunvericiliyə dəyişikliklər layihəsində nəzərdə tutulan bəzi müddəaların şərh zamanı müəyyən suallar ortaya çıxır. Bu, xüsusilə, mülki-hüquqi xarakterli müqavilələr əsasında çalışan şəxslərlə bağlıdır.

KİV-dən daxil olan çoxsaylı sorğular nəzərə alaraq, bildirik ki, qanunvericilik layihəsində mülki-hüquqi xarakterli müqavilələr əsasında çalışan şəxslərin sosial sığorta haqlarının aşağıdakı qaydada tutulması təklif edilib.

Mülki-hüquqi xarakterli müqavilələr əsasında çalışan şəxslər üzrə:

Bu şəxslərin gəlirlərindən ödəmə mənbəyində 25 faiz dərəcə ilə sosial sığorta haqqı tutulacaq.

Vergi orqanlarına uçota alınmayan və mülki-hüquqi xarakterli müqavilə əsasında

çalışan belə şəxslərin sosial sığorta yükündə dəyişiklik baş verməyib.

Sosial sığorta haqlarının bu qaydada tutulması sahibkarlıq fəaliyyəti ilə məşğul olan fiziki şəxslərə şamil edilmir.

Sahibkarlıq fəaliyyəti ilə məşğul olan fiziki şəxslər üzrə:

Sahibkarlıq fəaliyyəti üzrə minimum əməkhaqqının tikinti və ticarət sahələrində 50 faizi, digər sahələrdə 25 faizi miq-

darında sosial sığorta haqları hesablanması nəzərdə tutulub.

Bu kateqoriyaya vergi orqanlarında uçota duraraq sahibkarlıq fəaliyyəti həyata keçirən vergi ödəyiciləri aiddir.

Sahibkarlıq fəaliyyəti ilə məşğul olan şəxslər mülki-hüquqi xarakterli müqavilələr əsasında fəaliyyət göstərən göstərməməsindən asılı olmayaraq, onların sosial sığorta haqları üzrə öhdəlikləri minimum əməkhaqqının faiz nisbəti ilə müəyyən edilir.

Azərbaycanın kredit reytingi yüksəlib

«Fitch» beynəlxalq reyting agentliyi Azərbaycanın reytingini yüksəldərək «BB+» səviyyəsində təsdiq edib. Agentlik son 2 ildə ölkəmizin bir çox iqtisadi sahələr və investisiyalar üzrə vəziyyətinin əhəmiyyətli dərəcədə yaxşılaşmasını nəzərə alaraq bu qərarı verib. Təşkilatın analitiki Marina Stefani bildirib ki, Azərbaycanın son 2 ildə tədiyyə balansının yaxşılaşması, qeyri-neft ixracının möhkəmlənməsi iqtisadi riskləri aradan qaldırıb. 2017-ci ildən Azərbaycan iqtisadiyyatı tam sabitləşməyə mərhələsinə qədəm qoyub. 2017-ci və 2018-ci ildə ölkədə sistem əhəmiyyətli islahatlar davam etdirilib, yerli və xarici biznesin fəaliyyəti stimullaşdırılıb, qeyri-neft ixracı ilə məşğul olan sahibkarlara ixrac qabiliyyətinin artırılması üçün təşviq siyasəti həyata keçirilib və nəticədə maliyyə sabitliyi təmin edilib.

Agentlik vurğulayıb ki, dünya neft bazarlarında əlverişli cari vəziyyət Azərbaycan hakimiyyətinə qeyri-neft sektoruna investisiya qoyuluşlarını artırmağa,

pul-kredit siyasətini bir qədər zəiflətməyə imkan verib ki, bu da kreditləşdirmənin tədricən artmasına şərait yaradıb. Tədiyyə balansının 2017-ci ilin əvvəllərindən profisitlə müşahidə olunması xarici valyuta ehtiyatlarının artması, milli valyutanın sabitliyinin təmin edilməsi üçün əsaslı zəmin yaradır. Hazırda ölkənin strateji valyuta ehtiyatları 45 milyard dollara yüksəlib ki, bu da güclü iqtisadi təhlükəsizlik deməkdir.

Azərbaycan hökumətinin son illərdə həyata keçirdiyi büdcə-fiskal-vergi siyasətinə diqqət çəkən reyting agentliyinin iqtisadçısı aparılan islahatların maliyyə intizamının artmasına, xərclərin səmərəliliyinin yüksəlməsinə və iqtisadi artımın dəstəklənməsinə yönəldiyini vurğulayıb. Qeyd olunub ki, büdcənin maliyyə ehtiyatlarının formalaşmasında neft sektorunun payının aşağı düşməsi və Dövlət Neft Fondunun dövlət büdcəsinə transfertlərin yalnız iri investisiya layihələrinə yönəldilməsi, gəlirlərin vergi-gömrük daxil olmaları əsasında formalaşdırılması sa-

bit maliyyə-büdcə sisteminin möhkəmlənməsinə imkan verir. Hazırda icra olunan strateji yol xəritələri də milli iqtisadiyyatın şaxələndirilməsinə əlavə stimullar yaratmaq, onun beynəlxalq rəqabət qabiliyyətini və ixrac potensialını strateji dayanıqlığı təmin etmək üçün ən yaxşı strateji addımlar hesab olunur. Bu siyasət ölkə iqtisadiyyatının rəqabət qabiliyyətinin artırılması və qeyri-neft ixracının stimullaşdırılması məqsədi daşıyır.

Agentliyin proqnozlarına görə, 2018-ci ildə Azərbaycanda iqtisadiyyatın sabit iqtisadi inkişafı fonunda ümumi daxili məhsulun (ÜDM) 1,7% səviyyəsində artımı proqnozlaşdırılır. İqtisadi artım əsas etibarilə qeyri-neft sektorundakı inkişaf hesabına təmin olunacaq. 2018-ci ildə həmin sahə üzrə 3%, 2019-cu ildə 5% artım gözlənilir ki, bu da ümumi iqtisadi inkişafın 2%-dək yüksəlməsinə şərait yaradacaq. İqtisadi fəallığın yaxşılaşması hesabına qeyri-neft sektoruna investisiya qoyuluşlarının artımı gözlənilir.

ELBRUS

Kiçik və orta sahibkarlığın vergi yükü azaldılacaq

Vergi qanunvericiliyinin təkmilləşdirilməsində ən mühüm istiqamətlərdən biri vergitutma bazasının genişləndirilməsi, vergi güzəştlərinin optimallaşdırılması və güzəştlərin iqtisadi səmərəsinin yüksəldilməsidir. Qanun layihəsində qeyri-neft sektorunda çalışan sahibkarlar üçün həm stimullaşdırıcı, həm də səmərələşdirici və ünvanlı vergi güzəştlərinin tətbiqi, kiçik və orta sahibkarlığın inkişaf etdirilməsi məqsədilə bu kateqoriyadan olan vergi ödəyicilərinə münasibətə diferensial yanaşmanın genişləndirilməsi nəzərdə tutulub. Dəyişikliklərin əsas məzmunu kiçik və orta biznes üçün vergi inzibətçiliğinin əhəmiyyətli dərəcədə yüngülləşdirilməsi və vergi yükünün aşağı salınmasıdır.

Sahibkarlıq fəaliyyətinin dəstəklənməsi məqsədilə gələn il kənd təsərrüfatı məhsullarının istehsalatçılarına tətbiq olunan vergi güzəştlərinin daha 5 il müddətinə uzadılması, kiçik sahibkarlıq subyektlərinin balansında olan əsas vəsaitlər üzrə sürətli amortizasiyanın tətbiqi, kiçik sahibkarlıq subyektlərinin təsisçisinin divident gəlirlərinin vergidən azad olunması təklif edilib. Bundan başqa, bu kateqoriyaya aid hüquqi şəxslərin və fərdi sahibkarların əm-

lak vergisindən azad olunması da nəzərdə tutulub. Bu addım kiçik biznes sektorunu ən mühüm yeniliklərdən biridir. Dövlət bu güzəştləri edərək sahibkarlardan öz maliyyə hesablarını və uçot sistemlərini düzgün qurmağı tövsiyə edir.

İqtisadiyyat nazirinin müavini Şirzad Abdullayev 2019-cu ilin büdcə layihəsinin müzakirəsi ilə bağlı iclasda bildirib ki, gələn il ölkədə biznes mühitinin daha da yaxşılaşdırılması istiqamətində islahatlar davam etdiriləcək, kiçik və orta sahibkarlıq fəaliyyəti üçün baza formalaşdırılacaq. Bu baxımdan, biznesə yeni dəstək mexanizminin yaradılması, xarici bazarlara çıxış imkanlarının artırılması və ixracın stimullaşdırılması, insan kapitalının inkişaf etdirilməsi istiqamətində kompleks tədbirlər həyata keçiriləcək. Kiçik və orta sahibkarlıq subyektlərinə bir sıra xidmətlərin göstərilməsi, onların istehsal etdikləri məhsulun satışına dəstək tədbirləri davam etdiriləcək, maliyyə təminatı yaxşılaşdırılacaq. 2018-ci ildən fəaliyyətə başlayan Kiçik və Orta Sahibkarlığın İnkişafı Agentliyi təsərrüfat subyektlərinin problemlərini öyrənəcək, onlar arasında qarşılıqlı fəaliyyətin gücləndirilməsinə, maliyyə və vergi məsələləri ilə bağlı aid hüquqi şəxslərin və fərdi sahibkarların əm-

lin köməyi ilə stimullaşdırıcı addımların atılmasına dəstək göstərəcək, maliyyə resurslarına əlçatanlığı təmin edəcək.

«İqtisadi resursların öyrənilməsi» İctimai Birliyinin sədri Ruslan Atakişiyev bildirib ki, gələn ildən vergi sahəsində aparılan islahatların ən mühüm istiqamətlərindən biri iqtisadiyyatda qeyri-neft sektorunun payının artırılması, biznes fəaliyyətinin stimullaşdırılmasıdır. Kiçik və orta sahibkarlıq fəaliyyətinin stimullaşdırılması «Milli iqtisadiyyat və iqtisadiyyatın əsas sektorları üzrə strateji yol xəritələrində Vergilər Nazirliyi qarşısında qoyulmuş mühüm vəzifələrdəndir. Sənəddə səmərəli vergi sisteminin təşviqinin davam etdirilməsi, biznes mühitinin və tənzimləyici bazarın, eləcə də təsərrüfat subyektlərinin fəaliyyətinə dəstək olmağa və lisenziyalaşdırma mexanizmlərinin təkmilləşdirilməsi, hüquqi şəxslərin dövlət qeydiyyatının asanlaşdırılması, xarici investisiyalı müəssisələrin cəlb olunması və lisenziyalaşdırma mexanizmlərinin təkmilləşdirilməsi, hüquqi şəxslərin dövlət qeydiyyatı ilə bağlı qanunvericilikdə dəyişikliklərin aparılması, yeni qeydiyyatdan keçən vergi ödəyicilərinin fəaliyyət istiqamətləri üzrə məlumatlandırma mexanizmlərinin işləndirilməsi, maliyyə və vergi məsələləri ilə bağlı aid hüquqi şəxslərin və fərdi sahibkarların əm-

E. CƏFƏRLİ

Vergi güzəştləri: məqsəd və hədəflər

Universitetlərin 18 faizlik ƏDV-dən azad olunması ödənişli təhsil əlçatanlığı təmin etməli idi. Lakin...

Qeyri-neft sektorunun inkişafı, ölkədə iqtisadi fəallığın artması, iqtisadiyyata əlavə investisiyaların cəlb edilməsi vergi sisteminin müasir tələb və çağırışlara uyğunlaşdırılmasından çox asılıdır. Son illər Azərbaycanda bir sıra sahələrə vergi güzəştlərinin tətbiq olunması da məhz bu məqsədlərə xidmət edir. Hazırda ölkə iqtisadiyyatının müxtəlif istiqamətlərinə vergi güzəştləri tətbiq edilir. 6 il əvvəl Vergi Məcəlləsinə edilən dəyişikliyə görə, Azərbaycanda fəaliyyət göstərən özəl ali təhsil müəssisələrində 2013-cü il yanvarın 1-dən təhsil haqqı 18 faizlik əlavə dəyər vergisindən (ƏDV) azad edilib. Həmin vaxta qədər isə dövlət ali təhsil müəssisələri və məktəbəqədər tərbiyə ocaqları ƏDV-dən azad idi.

Vergi güzəştlərinin tətbiq olunduğu sahələr müəyyənləşdirilərkən həmin sahələrin prioritet olub-olmaması, kapitalın və istehlakın xüsusiyyətləri, bu güzəştlərdən istifadə etmək hüququ əldə edənlərin fəaliyyətinin ümumi iqtisadiyyata təsir imkanları və güzəştlərə ehtiyac dərəcəsi nəzərə alınır. Vergi güzəştləri həm də sosial inkişaf - əhəlinin məşğulluğunun artırılmasına, sosial gərginlik yaradan faktorların zəifləməsinə, iqtisadi aktivliyin sürətli inkişafına və strateji inkişaf faktorlarına müsbət təsir göstərir. Bütün bunlar isə, dolayı yolla da olsa, uzunmüddətli perspektivdə dövlət xəzinəsinə vergi gəlirlərinin artırılmasına şə-

rait yaradır. Başqa sözlə, vergi güzəştlərinin məqsədləri istehsalın miqyasının genişləndirilməsinə, gizli iqtisadiyyatın aradan qaldırılmasına, xərclərin azaldılmasına, vergi yükünün daha gəlirli sahələr üzrə paylanmasına, investisiyaların stimullaşdırılmasına xidmət edir.

Ali təhsil müəssisələrinə tətbiq edilən vergi güzəştlərinin əsas məqsədi isə universitetlərin xərclərini azaltmaq yolu ilə daha çox sayda gəncin ali təhsil alması üçün əlverişli imkanlar yaratmaq, ödənişli təhsilə əlçatanlığı təmin etməkdir. Ali təhsil müəssisələrinin 18 faizlik ƏDV-dən azad edilməsi universitetlərdə təhsil haqqının artmasına imkan verməmək, əksinə, ödənişlərin məbləğini azaltmaq məqsədi daşıyır.

Ödənişli təhsil xidmətlərinə vergi güzəşti

Ödənişli təhsilin ƏDV-dən azad edilməsi təhsil müəssisələrinin maddi-texniki bazasının formalaşmasına, təhsil xərclərinin aşağı düşməsinə təsir göstərməli idi. Ən əsası isə ƏDV-nin götürülməsi təhsil haqqının azaldılmasına üçün ciddi əsaslar yaradırdı. Elə 6 il əvvəl ödənişli təhsilin ƏDV-dən azad olunması ilə bağlı qanunvericiliyə edilən dəyişikliklər ali təhsil müəssisələrinin təhsil haqlarını artırmaq istəyinin qarşısının alınmasına xidmət edirdi. Çünki bu dəyişikliyə qədər ali məktəblərdə illik təhsil haqqı, məsələn, 1000

manat idisə, hər tələbədən faktiki olaraq 1180 manat tutulurdu ki, bunun da 180 manatı 18 faizlik ƏDV şəklində dövlətə ödənilirdi. Bu isə gənclərin ödənişli təhsilə marağının azalmasına, pullu xidmət göstərən özəl ali məktəblər üçün nəzərdə tutulan tələbə qəbulu planının boş qalmasına səbəb olurdu. Məhz buna görə də özəl ali təhsil müəssisələri təhsil haqlarının qaldırılması məsələsini tez-tez gündəmə gətirir, hökumə-

“Ali təhsil müəssisələrinin 18 faizlik ƏDV-dən azad edilməsi universitetlərdə təhsil haqqının artmasına imkan verməmək, əksinə, ödənişlərin məbləğini azaltmaq məqsədi daşıyır”

tə müraciət edərək bu istiqamətdə müvafiq addımların atılmasını istəyirdi. Başqa sözlə, özəl universitetlər ƏDV-nin təhsil haqqına tətbiq olunmasını istəmirdilər və hesab edirdilər ki, mənfəətin çox hissəsi bu verginin ödənilməsinə yönəldilir. Yeri gəlmişkən, mövcud qanunvericiliyə əsasən, ƏDV 3 aylıq dövrüyyəsi 125 min manatdan yuxarı olan müəssisələrə şamil edilir. Belə müəssisələr təqdim etdiyi bütün xidmətlərdən 18 faiz vergi ödəməlidir. Rüblük dövrüyyəsi 125 min manatdan az olan təhsil müəssisələri isə sadələşdirilmiş verginin ödəyiciləri hesab olunur.

İqtisadçı ekspert Vüqar Bayramov hesab edir ki, ƏDV-nin ləğv

edilməsi təhsil müəssisələrinin xərclərinin azaldılması baxımından xüsusi əhəmiyyət daşıyır. Bu güzəştlərin tətbiq edilməsi universitetlərin iki istiqamətdə fəaliyyətinin genişləndirilməsinə təsir göstərir: «Bunlardan birincisi universitetlərdə çalışan müəllimlərin məşğulluğunun artırılması, ikincisi isə təhsil haqqının məbləğinin aşağı salınması ilə bağlıdır. Çünki ölkəmizdə təhsil haqları Avropa ölkələrinə nisbətən daha yüksəkdir və

rür ki, cəmiyyət arasındakı ümidlər və gözləntilər özünü doğrultmadı...

ƏDV-nin ləğvi təhsil haqlarına təsir etməyib

ƏDV-nin ləğv olunmasının təhsil haqqına heç bir təsiri olmadığını özəl ali məktəb rəhbərləri öz-ləri də təsdiqləyirlər. Azərbaycan Kooperasiya Universitetindən bildirilib ki, universitetə daxil olan tələbələr isə müvafiq müqavilə imzalanır: «Müqavilənin şərtlərinə görə, təhsil haqqı nə qədər müəyyən edilibsə, tələbə onu da ödəyir. Verginin ləğv olunmasında məqsəd təhsil haqqının azalması yox, universitetin özünü maddi-texniki bazasının yaxşılaşdırılmasına dövlət dəstəyini gücləndirməkdir. 18 faizlik vergi güzəştinin toplanan vəsait isə universitetin özünün xərclərinə, müəllimlərin məşğulluğuna sərf olunur».

Azərbaycanın iri özəl təhsil müəssisələrindən olan Xəzər Universitetində də vəziyyət eynidir. Həmin təhsil ocağından bildiriblər ki, ƏDV-nin qüvvədə olduğu müddətdə də universitetin ödədiyi vergilərin tələbənin təhsil haqqına aidiyyəti yox idi: «Biz ƏDV-ni hər zaman öz büdcəmizdən ödə-

mişik. Buna görə də bu verginin ləğv olunmasının tələbənin illik təhsil haqqına təsiri yoxdur. Xəzər Universitetində tələbələr əvvəllər nə qədər təhsil haqqı ödəyirdisə, ƏDV-nin ləğvindən sonra da eyni məbləği ödəyir».

Ekspertlər isə hesab edirlər ki, ali məktəblərin ƏDV-dən azad olunması təhsil haqqının məbləğinə mütləq təsir göstərməlidir. Amma bu verginin ləğvi nəticəsində özəl təhsil müəssisələrinin təhsil haqlarına hər hansı dəyişikliyin edilməsi həmin təhsil müəssisələrinin öz qərarlarından asılıdır. Hesablama Palatasının sədri Vüqar Gülməmmədov da vergi güzəştlərinin iqtisadi sistemə effektiv təsir göstərməsinin vacib olduğunu qonağındadır.

Palata sədri Milli Məclisdə gələcək illik dövlət büdcəsi ilə bağlı məzahirələrdə çıxışı zamanı vergidən azadolmaların müəyyən vaxt məhdudiyəti çərçivəsində tətbiqini təklif edib: «Ümumiyyətlə, güzəşt və azadolmaların təsir miqyasının və onların tətbiq olunmadığı təqdirdə həmin vergi məbləğlərinin iqtisadi sistemə effektiv təsir göstərməsinə xüsusi əhəmiyyət kəsb edir. Vergi güzəştlərinin tətbiqində əsas məqsəd vergi ödəyicilərinin vergi yükünün bərabərləşdirilməsidir. Bu baxımdan, Hesablama Palatası vergi xərclərinin qiymətləndirilməsinin tətbiqini məqsədmüvafiq hesab edir».

Elxan SALAHOV

İslahatlar kiçik sahibkarlığın canlanmasına şərait yaradır

Vergi Məcəlləsinə dəyişikliklərlə bağlı qanun layihəsində Azərbaycanda mikro və ya kiçik sahibkarlıq subyekti olan və hüquqi şəxs kimi fəaliyyət göstərən startapların «Startap» şəhadətnaməsi aldığı təqdirdə innovasiya fəaliyyətindən əldə etdikləri mənfəətin 3 il müddətində mənfəət vergisindən azad olunması təklif edilir.

«Startap»-a aid layihədə bildirilir ki, payların (səhmlərinin) 51%-i və ondan artıq hissəsi birbaşa və dolayısi ilə dövlətə məxsus olan hüquqi şəxslər və dövlətin adından yaradılan publik hüquqi şəxslər istisna edilməklə, vergi ödəyicisinin hesabata ilinin mənfəətinin 10%-dən çox olmayan hissəsinin müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi qurum tərəfindən müəyyən edilən meyarlara cavab verən təhsil, səhiyyə, idman və mədəniyyət sahəsində fəaliyyət göstərən müəssisə, idarə və təşkilatlara köçürülən hissəsi 2019-cu il 1 yanvar tarixindən 10 il müddətində vergidən azad olunur. Bu maddənin müddəaları yalnız nağdsız qaydada ödənilən xərclərə münasibətdə tətbiq olunur.

İqtisadçı ekspert Vüqar Bayramovun sözlərinə görə, Vergi Məcəlləsinə ediləcək dəyişikliklərə əsasən vergi ödəyicisinin azı 3 il ərzində mülkiyyətində olan işi-raq payının və ya səhminin təqdim edil-

məsindən əldə olunan gəlirlərinin 50%-i, mikro sahibkarlıq subyekti olan hüquqi şəxslərin sahibkarlıq fəaliyyətindən əldə etdikləri mənfəətin 75%-i vergidən azad olunanlar siyahısına əlavə edilir. Bundan başqa, kiçik və orta biznes (KOB) klaster şirkətlərinin mənfəəti - şirkətin KOB klaster şirkətlərinin reystrinə daxil edildiyi tarixdən 7 il müddətinə, KOB klasterin iştirakçısı olan hüquqi şəxsin KOB klaster şirkəti ilə bağlanmış müqavilə əsasında təqdim etdiyi mal (iş, xidmət) üzrə əldə etdiyi mənfəətin kapital xarakterli

Son illərin təcrübəsi göstərir ki, bütövlükdə innovasiyanın əhəmiyyətli hissəsi məhz startaplara aiddir

dan qaldırılması, qeyri-neft sektorunun inkişafı və bütövlükdə iqtisadiyyatın diversifikasiyası ilə bağlı hədəflərə nail olunması baxımından çox önəmlidir. Bu, iqtisadiyyata innovasiyanı gətirən və innovativ olaraq iqtisadiyyatın inkişafını stimullaşdıran təşəbbüslərdəndir. Son illərin təcrübəsi göstərir ki, bütövlükdə innovasiyanın əhəmiyyətli hissəsi məhz startaplara aiddir.

V.Bayramov qeyd edib ki, Azərbaycanda startapların dəstəklənməsi vergi islahatları vasitəsilə həyata keçirilir: «Vergilərin azaldılması, qeyri-neft sektorunun inkişafı və bütövlükdə iqtisadiyyatın diversifikasiyası ilə bağlı hədəflərə nail olunması baxımından çox önəmlidir. Bu, iqtisadiyyata innovasiyanı gətirən və innovativ olaraq iqtisadiyyatın inkişafını stimullaşdıran təşəbbüslərdəndir. Son illərin təcrübəsi göstərir ki, bütövlükdə innovasiyanın əhəmiyyətli hissəsi məhz startaplara aiddir. V.Bayramov qeyd edib ki, Azərbaycanda startapların dəstəklənməsi vergi islahatları vasitəsilə həyata keçirilir: «Vergilərin azaldılması, qeyri-neft sektorunun inkişafı və bütövlükdə iqtisadiyyatın diversifikasiyası ilə bağlı hədəflərə nail olunması baxımından çox önəmlidir. Bu, iqtisadiyyata innovasiyanı gətirən və innovativ olaraq iqtisadiyyatın inkişafını stimullaşdıran təşəbbüslərdəndir. Son illərin təcrübəsi göstərir ki, bütövlükdə innovasiyanın əhəmiyyətli hissəsi məhz startaplara aiddir.»

xərclərin çəkilməsinə yönəldilən hissəsinin 7 il müddətinə vergidən azad olunması nəzərdə tutulur: «Dünya iqtisadiyyatındakı son tendensiyalar, inkişaf etməkdə olan ölkələrdəki iqtisadi vəziyyət startapların dəstəklənməsi istiqamətində dövlət təşviqinin artırılmasının vacibliyindən xəbər verir. Azərbaycan da startapları dəstəkləyən ölkələr sırasındadır. Startaplar həm də neftdən asılılığın ara-

dan qaldırılması, qeyri-neft sektorunun inkişafı və bütövlükdə iqtisadiyyatın diversifikasiyası ilə bağlı hədəflərə nail olunması baxımından çox önəmlidir. Bu, iqtisadiyyata innovasiyanı gətirən və innovativ olaraq iqtisadiyyatın inkişafını stimullaşdıran təşəbbüslərdəndir. Son illərin təcrübəsi göstərir ki, bütövlükdə innovasiyanın əhəmiyyətli hissəsi məhz startaplara aiddir.»

Gəlir vergisi üzrə ciddi islahatlar gözlənilir

Vergi Məcəlləsində nəzərdə tutulan yeniliklərin bir hissəsi fiziki şəxslərin gəlir vergisinə aiddir. Gələn il yanvarın 1-dən 7 il müddətində fəaliyyəti olmayan və qeyri-dövlət sektoruna aid edilən vergi ödəyicilərinə muazla işləyən fiziki şəxslərin aylıq gəlirlərinə gəlir vergisi üzrə güzəşt edilməsi nəzərdə tutulub.

Bu islahatın əsasını neft-qaz sahəsində fəaliyyəti olmayan və qeyri-dövlət sektoruna aid edilən vergi ödəyicilərinə muazla işləyən fiziki şəxslərin aylıq gəlir vergisinə güzəştin müəyyən edilməsi və məcburi dövlət sosial sığorta haqları üzrə yükün nisbətinin işəgötürənə işçi arasında tənzimlənməsi təşkil edir. İslahat nəticəsində, ilk növbədə, ödəyicilərin

edilməsi ilə bağlı yeniliklərdir. Gəlir vergisi ən çox tətbiq olunan vergidir. Bu istiqamətdə gözlənilən dəyişikliklərin məqsədi təkcə «kölgə iqtisadiyyatının leqallaşdırılması, vergidən yayınma hallarının azaldılması və uçotdankənar məşğulluqla mübarizə deyil. Dəyişikliklərin bəziləri, eyni zamanda, vətəndaşların həyat səviyyəsinin yaxşılaşdırılması, əmək hüquqlarının qorunmasına xidmət edir. Ən mühüm dəyişiklik muazla işləyən fiziki şəxslərin aylıq gəlir vergisinin dərəcələri ilə bağlıdır. Nəzərdə tutulan yeni dəyişikliklərə əsasən, aylıq gəliri 8000 manatdan çox olan muazla işçilərin əməkhaqqından, ümumiyyətlə, vergi tutulmayacaq. Əməkhaqqının 8000 manatdan çox olan hissəsindən isə 14%

dərəcə ilə vergi tutulacaq. İlk olaraq bu, həmin sahədə işləyən muazla işçilərin gəlirlərini az da olsa, artıracaq. Artım əməkhaqqının məbləğindən asılı olaraq dəyişəcək. Nəzərə almaq lazımdır ki, sosial sığorta ayırmaları üzrə dəyişikliklər də gözlənilir və bu səbəbdən, hər iki məsələ bir kontekstdə nəzərdən keçirilməlidir.

Ən mühüm dəyişiklik muazla işləyən fiziki şəxslərin aylıq gəlir vergisinin dərəcələri ilə bağlıdır

əhəmiyyətli hissəsinin vergi və məcburi dövlət sosial sığorta haqları ödənişləri üzrə ümumi yükünün yüngülləşdirilməsi, qeyri-rəsmi məşğulluğun azaldılmasına yönəldilən tədbirlərin tətbiqi hədəf kimi götürülüb.

Mövzunu iqtisadçı ekspert Rəşad Əliyev şərh edir: «Vergi Məcəlləsində gözlənilən dəyişikliklərin mühüm hissəsi fiziki şəxslərin gəlir vergisinə cəlb

Onu da qeyd etmək lazımdır ki, yeni dəyişikliklərdən sonra əməkhaqqı fonduna olan fiskal yük azalacaq və bu, əlavə sərbəst vəsaitlərin emələ gəlməsinə xidmət edəcək. Bu «yüngülləşmə» biznes subyektləri üçün əlavə maddi imkanlar yaradır. Kimsə həmin fərqi əməkhaqqının artırılmasına, digərləri müəssisənin ehtiyaclarına yönəldə bilər. Əsas məsələ odur ki, fis-

kal yükün azaldılması vergi ödəyicilərinə əmək münasibət-lərini şəffaf qurmağa stimül yaradır.

Daha bir məsələ: müəssisələrin neft-qaz sahəsində fəaliyyəti və qeyri-dövlət sektoruna aid edilməsi kriteriyaları müvafiq icra hakimiyyəti orqanı tərəfindən müəyyən ediləcək. Yəni bu güzəştdən ancaq həmin meyarlara cavab verən vergi ödəyiciləri istifadə edə biləcəklər. Neft-qaz sahəsində fəaliyyəti olmayan və qeyri-dövlət sektoruna aid edilməyən vergi ödəyiciləri isə muazla işləyən fiziki şəxslərin aylıq gəlir vergisini əvvəlki dərəcələrlə ödəyəcəklər. Yəni 2500 manata qədər aylıq əməkhaqqı üzrə - 14%; 2500 manatdan yuxarı - 350 manat və 2500 manatdan artıq olan hissəsinin isə 25%-i. Bu sahədə mühüm dəyişiklik güzəştlərlə bağlıdır. Əvvəllər fiziki şəxsin əsas iş yerində hər hansı muazla işləyən fiziki şəxsin aylıq gəliri 2500 manatdan çox olduqda ölkə üzrə yaşayış minimumunun 1 misli çıxılmaqla gəlir vergisi hesablanırdısa, yeni dəyişikliyə əsasən sabit məbləğ 200 manat çıxılmaqla gəlir vergisi hesablanacaq.

F.İKRAMQIZI

VƏTƏNDAŞLARIN NƏZƏRİNƏ!

Əmək müqaviləsinin rəsmiləşdirilməsi

İşə qəbul olunarkən işəgötürənlərdən əmək müqaviləsinin bağlanmasını tələb edin. Əmək müqaviləsi ilk növbədə sosial maraqlarınızın təmin olunmasına xidmət edir və rəsmiləşdirilməmiş əmək fəaliyyətinə razılaşmaqla Siz gələcəkdə dövlətin sosial təminatından və bir sıra üstünlüklərdən məhrum olursunuz.

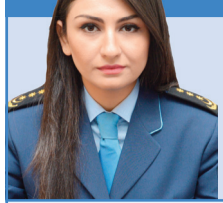
İşçinin hüquqları və üstünlükləri	Əmək müqaviləsi ilə fəaliyyət göstərdikdə	Əmək müqaviləsiz fəaliyyət göstərdikdə
8 saatlıq iş hüququ	✓	✗
Əmək məzuniyyətindən istifadə hüququ	✓	✗
Peşə-əmək qabiliyyətinin itirilməsi hallarında icbari sığorta hüququ	✓	✗
Xəstəlik və işdən çıxma müavinətinin tam həcmində alınması hüququ	✓	✗
Gələcəkdə layiqli əmək pensiyasının alınması imkanı	✓	✗
İpoteka və digər kreditləri almaq imkanı	✓	✗
Məhkəmədə hüquqların müdafiəsi	✓	✗

İşəgötürənə əmək müqaviləsi bağlamaqla və rəsmi əməkhaqqı ödəməyi tələb etməklə Siz gələcəyinizi indidən düşünmüş olursuz. Unutmayın ki, Sizə ödənilən rəsmi əmək haqları - sabah üçün sabit sosial təminatınızın təməlidir!

Bununla bağlı hüquqlarınız pozularsa, vergi ödəyicilərinə xidmət mərkəzlərinə və ya «195-1» Çağrı Mərkəzinə müraciət edə bilərsiniz.

— AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI VERGİLƏR NAZİRLİYİ —

Vergi ödəyicisinin sualı var...

Samira Musayeva

Vergilər Nazirliyinin
Vergi siyasəti departamentinin baş direktoru
vergi ödəyicilərinin suallarına cavab verir

Əllərin gəlirinə vergi güzəşti

Mən I qrup əlilləm. Muzdlu işdən əldə etdiyim gəlirlərə hansı vergi güzəşti tətbiq olunur?

Vergi Məcəlləsinin 102.3-cü maddəsinə uyğun olaraq, I və II qrup əlillərin (müharibə əlillərindən başqa), sağlamlıq imkanları məhdud 18 yaşınadək şəxslərin hər hansı muzdlu işdən vergi tutulmalı olan aylıq gəliri 200 manat məbləğində azaldılır.

Vergi Məcəlləsinin 102.8-ci maddəsinə görə, əmək haqqından tutulan vergi hesablanarkən fiziki şəxslərin bu maddədə sadalanan vergi güzəştləri hüququ Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabineti tərəfindən müəyyənləşdirilmiş sənədlərin təqdim edildiyi andan yaranır və yalnız fiziki şəxsin əsas iş yerində (əmək kitabçasının olduğu yerdə) həyata keçirilir.

Nazirlər Kabinetinin 4 yanvar 2001-ci il tarixli, 4 nömrəli Qərarı ilə təsdiq edilmiş «Əmək haqqından tutulan vergi hesablanarkən fiziki

şəxslərin vergi güzəştləri hüququnun müəyyənləşdirilməsi üçün sənədlərin Siyahısı»nın 1.9-cu bəndində qeyd edilmişdir ki, I və II qrup əlillərin (müharibə əlillərindən başqa) güzəşt hüququ Azərbaycan Respublikası Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyi yanında Dövlət Sosial Müdafiə Fondunun şöbə, rayon şöbəsinin arayışı və tibbi-sosial ekspert komissiyasının rəyi və ya arayışı əsasında müəyyənləşdirilir.

Qeyd olunanlara əsasən:

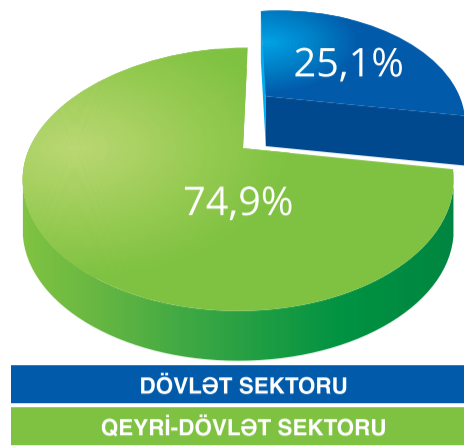
I qrup əlilliyi olan şəxs tərəfindən Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabineti tərəfindən müəyyənləşdirilmiş sənədlər əsas iş yerinə (əmək kitabçasının olduğu yerdə) təqdim edildiyi andan onun muzdlu işlə əlaqədar aldığı gəlirləri 200 manat məbləğində azaldılır.

Qeyri-neft istehsalı üzrə vergi gəlirləri artıb

Azərbaycandakı mövcud əlverişli investisiya mühiti iqtisadiyyatın qeyri-neft sektorunun artmasına mühüm təsirini göstərməkdədir. 2018-ci ilin yanvar-oktyabr aylarında ölkə iqtisadiyyatın qeyri-neft sektorunda 1% artım qeydə alınıb. Bu sahəyə investisiya qoyuluşlarında stimullaşdırıcı və təşviqədi-ci siyasətin yürüdülməsi mühüm rol oynayıb. Təşviqədi mexanizm iqtisadiyyata yerli və xarici investisiyanın həcminin yüksəlməsinə səbəb olub. Eyni zamanda, yerli istehsalçılara və ixracatçılara investisiya təşviqi üzrə güzəştlərin verilməsi qeyri-neft sektorunda istehsalın və ixracın artmasına gətirib çıxarıb. 2018-ci ilin ötən 10 ayı ərzində sahibkarlara 3 milyon manatdan artıq ixrac təşviqi vəsaiti ödənilib ki, bu da stimullaşdırıcı vasitələrdən biri kimi, mühüm rola malikdir.

Ötən 10 ay ərzində ölkə iqtisadiyyatına 10 milyard dollara yaxın sərmayə qoyulub, həmin vəsaitin 6 milyard dolları qeyri-neft sektoruna yatırılıb. Sərmayələrin təxminən 3 milyard dollara yaxını xarici investisiya qoyuluşlarıdır. Əcnəbi investorların sırasında Türkiyə, Rusiya, İsveçrə, Böyük Britaniya, Niderland əsas yer tutur. Qeyri-neft sektoruna investisiya qoyuluşunun 35%-i Avropa İttifaqı ölkələrinin payına düşür. Sərmayəçilərin kapital qoyuluşları əsasən

2018-ci ilin 10 ayı üzrə vergi daxilolmalarının strukturu

ticarət, xidmət, tikinti, sənaye, nəqliyyat, bank və sığorta, rabitə, kənd təsərrüfatı və digər sahələri əhatə edir. Xarici investorların qoyduğu kapitalın 90%-i iqtisadiyyatda yeni istehsal sahələrinin yaradılmasına və biznesin inkişafına yönəldilib.

Qeyri-neft sektorunun inkişafı bu sahədə vergi daxilolmalarının da artmasına səbəb olub. 2018-ci ilin ötən 10 ayı ərzində büdcəyə daxil olmuş vergilərin 25,1%-i dövlət, 74,9 faizi isə qeyri-dövlət sektorunun payına düşüb. Həmin dövrdə qeyri-neft-qaz sektorundan dövlət büdcəsinə da-

xil olan vəsaitlərin həcmi 4 milyard 63,1 milyon manat təşkil edib. Qeyri-neft-qaz sektorunun qeyri-dövlət bölməsində fəaliyyət göstərən vergi ödəyiciləri tərəfindən ödənilmiş vəsaitlərin həcmi isə 3 milyard 4,5 milyon manata bərabər olub.

Qeyri-neft daxilolmalarının həcminin artırılmasında başlıca istiqamətlərdən biri kimi vergidən yayımların qarşısının alınması məqsədilə nağd hesablaşmaların məhdudlaşdırılması və transfert qiymətlərinin tətbiqinə nəzarətin gücləndirilməsi, ƏDV-nin vergitutma bazasının genişləndirilməsi kimi tədbirlərin görülməsi nəzərdə tutulur. Aparılan vergi siyasəti ona hesablanıb ki, həm də əlavə mənbələr hesabına vergi bazası genişləndirilsin, vergi daxilolmalarının həcmi artırılsın.

Hazırda vergi qanunvericiliyində nəzərdə tutulmuş dəyişikliklərin və vergi siyasətinin əsas hədəflərindən biri sahibkarların fəaliyyətinin genişləndirilməsi, yeni istehsal, xidmət sahələrinin yaradılması və nəticədə onların gəlirlərinin artmasından ibarətdir. Vergi yükünün azaldılması, tətbiq olunan vergi güzəştləri və vergidən azadolmalar, eləcə də dövlətin verdiyi digər dəstək tədbirləri də qeyri-neft sektorunda çalışan sahibkarları təşviq etmək məqsədi daşıyır.

ELBRUS

ƏRAZİ VERGİ ORQANLARINDA

● Ucar şəhərində 9 sayılı ƏVİ-nin əməkdaşları rayon ərazisində fəaliyyət göstərən vergi ödəyiciləri ilə görüş keçiriblər. Görüş zamanı bəyannamələrin təqdim edilməsi və vergilərin vaxtında hesablanması ilə bağlı vergi ödəyicilərinin vəzifələri, bu vəzifələrin yerinə yetirilməyəcəyi təqdirdə tətbiq olunan məsuliyyət tədbirləri, təqdim edilmiş bəyannamələrdə yaranan uyğunsuzluqların aradan qaldırılması yolları, iaşə, ticarət və istehsal fəaliyyətlərində vergitutma məqsədləri üçün gəlir və xərclərin uçotunun aparılması qaydaları barədə ətraflı məlumat verilib.

● Kürdəmir şəhərində 9 sayılı ƏVİ tərəfindən yeni qeydiyyatdan keçmiş və fəaliyyət göstərən vergi ödəyiciləri ilə görüşdə də vergi ödəyicilərinin uçotu, hüquq və vəzifələri, bəyannamələrin təqdim edilməsi və vergilərin ödənilməsi müddətləri barədə söhbət açılıb, tədbir iştirakçıların sualları cavablandırılıb.

● Masallı şəhərində 6 sayılı ƏVİ-nin əməkdaşlarının rayonda fəaliyyət göstərən sahibkarlarla görüşündə yeni qeydiyyatdan keçmiş vergi ödəyicilərinə qanunvericiliyin tələbləri izah olunub, vergi sistemində həyata keçirilən islahatlar barədə ətraflı məlumat verilib.

● Gədəbəy rayonunda 14 sayılı ƏVİ tərəfindən təsdiq edilmiş qrafikə əsasən, vergi ödəyiciləri ilə «Vergitutma məqsədləri üçün uçotun aparılması, vergi ödəyicisinin, onun filialının, nümayəndəliyinin və ya digər təsərrüfat subyektinin olduğu yer üzrə uçota alınması, vergi növləri üzrə öhdəliklərin qanunla müəyyən edilmiş müddətlərdə yerinə yetirilməsi, vergi ödəyicilərinin hüquq və vəzifələri» mövzusunda görüş keçirilib. Tədbir zamanı vergi ödəyicilərinə qanunvericiliyin tələbləri izah edililib, onları maraqlandıran suallar cavablandırılıb.

● Beyləqan şəhərində 8 sayılı ƏVİ-nin əməkdaşları yeni qeydiyyatdan keçmiş və Beyləqan, Ağcabədi, İmişli rayonlarında fəaliyyət göstərən vergi ödəyiciləri ilə görüş keçiriblər. Görüşdə vergitutma məqsədləri üçün uçotun aparılması, vergi ödəyicilərinin hüquq və vəzifələri, vergi öhdəliklərinin qanunla müəyyən edilmiş müddətlərdə yerinə yetirilməsi və «Elektron qaimə-fakturanın tətbiqi, uçotu və istifadəsi Qaydaları» müzakirə olunub.

Bank sektoru: inkişaf və perspektivlər

Dünyada gedən və daha çox maraq doğuran tendensiyalardan biri iqtisadiyyatın sürətlə rəqəmsallaşmasıdır. Rəqəmsallaşdırma nədir və əslində nəyə xidmət edir? Mövzunu iqtisadçı ekspert Elman Sadıqov şərh edir.

Rəqəmsallaşma kağız daşıyıcılarındakı məlumatların minimallaşdırılması və onların elektronlaşdırılmasıdır. Rəqəmsallaşdırma daha geniş məfhumdur və nağdsız ödənişləri də özündə ehtiva edir. Yeni rəqəmsallaşdırma bütün sahələrdə tətbiq olunur və maliyyə, kənd təsərrüfatı, iqtisadiyyatın digər sahələri üzrə onun tətbiqi daha da genişlənməkdədir.

«2018-2020-ci illərdə Azərbaycan Respublikasında rəqəmsal ödənişlərin genişləndirilməsi üzrə Dövlət Proqramı»nda qarşıya qoyulmuş məqsədlərə çatmaq üçün dörd inkişaf istiqaməti müəyyən olunmuşdur:

- 1) Rəqəmsal ödənişlərin institusional mühitinin daha da yaxşılaşdırılması;
- 2) Bank sektorunun yenidən canlandırılması;
- 3) Rəqəmsal ekosistemin formalaşdırılması;
- 4) Rəqəmsal ödənişlər üzrə təbliğatın və maarifləndirmənin gücləndirilməsi.

Burada xüsusilə 2 və 3-cü istiqamətlər birbaşa banklar və maliyyə institutları ilə bağlıdır. 1-ci istiqamətin tam həyata keçirilməsi istiqamətində maliyyə sektoru ilə yanaşı, real sektor da fəal çalışmalıdır. 4-cü istiqamət isə cəmiyyətin bütün təbəqələrindən - dövlət, maliyyə, real sektor və hətta əhalidən asılıdır.

Bank sektorunun yenidən canlandırılması istiqamətində bankların özündən asılı olan və olmayan məsələlər var. Məsələn, bank sektorunun kapitallaşması məsələsi bankların özündən asılıdır və son 2 ildə kapitallaşma yüksək həcmdə olmuş, 1,9

milyard manatdan 4,1 milyard manata (bank sektoru ilə bağlı bu və sonrakı bütün rəqəmlər 30 sentyabr 2018-ci il tarixinədə) çatmışdır. Bu isə bankların cəmi 29,2 milyard manatlıq aktivlərinin 14%-i həcmindədir ki, bu da istər ölkə, istərsə də dünya standartları (Bazel tələbləri) baxımından yüksək rəqəmdir. Bu sahənin canlandırılması üçün vacib olan əsas məsələlərdən biri də ilk baxışda bank sektorundan asılı olduğu görünür də,

daha çox digər amillərlə bağlı olan kapital məsələləridir. Bu gün bank sektorunda 6 milyard manata yaxın nağd vəsaitlərin olduğu görünür də, həmin vəsaitlər sərbəst və kreditləşmə üçün uyğun deyil. Bu, banklarda likvidliyin dəstəklənməsi, müştəri əməliyyatlarının icrası üçün daim tələb olunan vəsaitlərdir. Həmin vəsaitlər bank sektorunun likvidliyini saxlamasından əlavə, şoklara qarşı dözümlülük nümayiş etdirmək üçün, geniş şəkildə kreditləşmə üçün kifayət deyildir. Vəsaitin ən yaxşı halda 1-1,5 milyard manatı real sektorun kreditləşməsinə yönəltmək mümkündür ki, bu da hər hansı şok halında riskli ola bilər. Nəzərə alaq ki, xüsusilə ABŞ dolları ilə verilmiş vaxtı keçmiş kreditlər yüksək risk daşıyan amil kimi, bankların aktiv kreditləşmə aparmalarına mane olur.

Qeyd olunan iki problem bir yolla həll oluna bilər. Hökumət

silə müxtəlif layihələrə yönəldilməsi dövrüyyəni artırmaqla yanaşı, həm iş yerlərinin sayını, həm əhalinin gəlirlərini, həm də vergi daxilolmalarını artırır. Burada real sektora daxil olan vəsaitlərin multiplikasiya effektini də yaddan çıxarmayaq. Təqribi hesablamalara görə, real sektora layihələrə yönəldiləcək 1 milyard manatın (iqtisadi dəyər qazandıracaq layihələrin nəzərdə tutulduğu şəkildə) multiplikasiya effekti 2,5-3 milyard civarında olar. Bank sektoruna əlavə vəsait həm də ona görə lazımdır ki, xaricdən daxil olan valyuta ilə vəsait cəlb edilməsi nəticəsində əlavə risk yaranmasına imkan verilməsin.

Bank sektorunun genişlənməsinə digər aspektlərdən də ehtiyac və zərurət vardır. Birincisi, bank sektorunun aktivlərinin ÜDM-ə nisbəti 42% ətrafındadır, kredit portfelinin həcminin ÜDM-ə nisbəti isə 17%-dir. Normal hədlərə çatmaq üçün

bank sektoruna ən azı 20-25 milyard manat vəsait lazımdır. Doğrudur, bu vəsaiti birdəfəyə nə bank sektoru, nə də real sektor həzm edə bilməz və səmərəsi çox aşağı olar. Lakin burada tədrici inyeksiya yüksək səmərə verə bilər. İndiki halda ilkin mərhələdə həm bank sektoru, həm də real sektor iki milyard manata qədər vəsaiti həzm edə bilər. Burada inflyasiya və manatın kursuna yaranacaq təzyiqləri effektiv tədbirlərlə kifayət qədər yumşaltmaq olar. Digər tərəfdən, bu vəsaitlər bankların rəqəmsallaşdırma ilə bağlı tələb olunaacaq investisiya layihələrinin həyata keçirilməsində böyük rol oynayır. Çünki səmərəli rəqəmsallaşma həm də böyük investisiyalar tələb edir. Bundan əlavə, artan dövrüyyə qoyulan in-

vestisiyanı daha səmərəli edəcək.

Banklar rəqəmsallaşma ilə bağlı qarşıya qoyulan vəzifələrin öhdəsindən gələ bilsinlər. Bunun üçün beynəlxalq standartlara uyğun hesabatlılıq, nağdsız ödənişlərə bağlı sistemlər, ATM və POS-terminal şəbəkəsi və s. infrastruktur, eləcə də lazımı bünövrə var. Mövcud infrastrukturun genişləndirilməsi üçün yeni texnologiyaların, şəbəkələrin daha da genişləndirilməsi vacibdir. Bu gün banklar üçün plastik kartlarla ATM və POS-terminallarda əməliyyatlar, SWIFT, AZIPS, XÖHK, sürətli pul köçürmələri sistemləri adi sistemlərə, adi əməliyyatlara çevrilib. Əsas məqsəd bu sistemlərin təsir dairəsinin genişləndirilməsi, əməliyyat həcminin artırılmasıdır ki, bunu da real sektora qarşıqlıq əməkdaşlıqla həyata keçirmək mümkün olacaqdır.

Hazırladı: F. İKRAMQIZI

Torpaq vergisi

Fiziki şəxslərin Azərbaycan Respublikasının ərazisində mülkiyyətində və ya istifadəsində olan torpaq sahələri torpaq vergisinin vergitutma obyektini sayılır

Torpaq vergisinin ödəyiciləri

Mülkiyyətində və ya istifadəsində torpaq sahələri olan fiziki şəxslər torpaq vergisinin ödəyiciləridir. Fiziki şəxslər və bələdiyyə müəssisələri mülkiyyət və istifadə hüquqlarını təsdiq edən sənədləri aldıqdan sonra 1 ay ərzində bələdiyyələrdə uçota durmalıdırlar. Torpaq üzərində fiziki şəxsin xüsusi mülkiyyət hüququ dövlət torpaq və bələdiyyə torpaqlarının özəlləşdirilməsi, alqı-satqısı, vərəşəliyyə keçməsi, bağışlanma-

si, dəyişdirilməsi və torpaqla bağlı digər əqdlərin əsasında yaranır. Torpaq sahəsi üzərində istifadə hüququ müvafiq qərar (müqavilə) əsasında torpaqdan daimi və ya müvəqqəti istifadə edilmişdir. Torpaqdan istifadə hüququ daimi, qismüddətli və uzunmüddətli ola bilər. Əvvəlcədən müddəti müəyyən edilmişdən sonra həyata keçirilən istifadə torpaqdan daimi istifadə hesab olunur. Torpaqdan müvəqqəti istifadə qismüddətli (on beş ilə-dək) və uzunmüddətli (on beş ildən doxsan doqquz ilə-dək) müəyyən edilə bilər.

Dövlət və bələdiyyə mülkiyyətində olan torpaqlara görə torpaq vergisi hesablanmadığı üçün belə torpaqlar digər şəxslərə istifadəyə verilmədən torpaq vergisinin vergitutma obyektini yaranır və vergisi onu istifadəyə götürən şəxslər tərəfindən ödənilir. Xüsusi mülkiyyətdə olan torpaqlara görə torpaq vergisi onun mülkiyyətçisi tərəfindən ödənilir. Üçün belə torpaqlar digər şəxslərə istifadəyə verilmədən onu istifadəyə götürən şəxslərdən homin torpağa görə vergi ödənilməsi tələb olunmur.

Torpaq sahələri üzərində hüquqlar müəyyən edilmiş qaydada dövlət qeydiyyatından keçirilməsindən sonra yaranır. Torpaq vergisi torpaq mülkiyyətçilərinin və ya istifadəçilərinin təsərrüfat fəaliyyətinin nəticələrindən asılı olma-

yaaraq, torpaq sahəsinə görə hər il sabit tədiyyə şəklində hesablanır.

Verginin dərəcəsi, hesablanması və ödənilməsi qaydası

Kənd təsərrüfatı torpaqlarına görə torpaq vergisi onların təyinatı üzrə istifadə ediləndən asılı olaraq hesablanır. Təyinatı üzrə istifadə edilən və ya irriqasiya, meliorasiya və digər aqrotexniki səbəblərdən təyinatı üzrə istifadə edilməsi mümkün olmayan kənd təsərrüfatı torpaqlarının vergi dərəcələri torpaqların təyinatı, coğrafi yerləşməsi və keyfiyyəti nəzərə alınmaqla, şərti ballar əsasında torpaq sahəsinin hər bir hektarına görə hesablanır. Bir şərti balların qiyməti 6 qəpəkdir (şərti ballar Nazirlər Kabineti tərəfindən müəyyən edilir).

Kənd təsərrüfatı fəaliyyəti üçün nəzərdə tutulan, lakin təyinatı üz-

rə istifadə olunmayan torpaqlar üzrə torpaq vergisinin dərəcəsi torpaq sahəsinin hər 100 kvadratmetrinə görə 2 manat müəyyən edilir.

Verginin ödənilməsi müddəti

Fiziki şəxslərə torpaq vergisi torpaq sahələrinin ölçüsünə və torpaq vergisinin dərəcəsinə əsasən müvafiq ərazinin bələdiyyəsi tərəfindən hər il iyulun 1-dək hesablanır. Torpaq sahəsi bir neçə bələdiyyə bələdiyyəsində və ya istifadəsində olan tikilinin altında olduqda və ya torpaq sahəsi onlara xidmət üçün ayrıldıqda, vergi onlara məxsus tikili sahələrinə nisbətən surətdə hesablanır və bələdiyyə tərəfindən hesablanmış torpaq vergisinin məbləği, ödənilmə müddəti barədə «Tədiyyə bildirişi» tərtib olunur və avqust ayının 1-dən gec olmayaraq fiziki şəxslərə çatdırılır. Torpaq vergisi fiziki şəxslər tərəfindən bərabər

məbləğlərdə 15 avqust və 15 noyabr tarixlərindən gec olmayaraq ödənilir. Vergi torpağın əvvəlki sahibi tərəfindən ödənilmədiyi halda, o, müəyyən edilmiş ödəmə vaxtına həmin torpağın sahibi tərəfindən ödənilir.

Güzəşt və azadolmalar

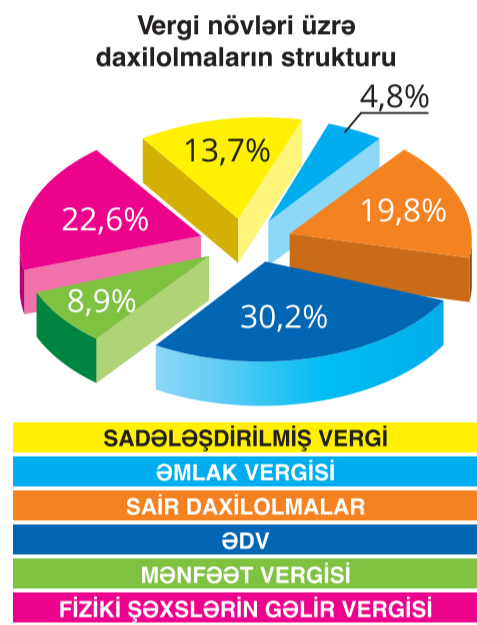
Vergi Məcəlləsinin 207.2-ci maddəsinə əsasən, bu Məcəllənin 102.2-ci maddəsinə görə, Azərbaycan Respublikasının Milli qəhrəmanları, Sovet İttifaqı və Sosialist Əməyi qəhrəmanları, müharibə əlilləri, həlak olmuş, yaxud sonralar vəfat etmiş döyüşçülərin dul arvadları (erləri), 1941-1945-ci illərdə arxa cəbhədə fədakar əməyinə görə orden və medallarla təltif edilmiş şəxslərin mülkiyyətində olan torpaqlara görə torpaq vergisinin məbləği 10 manat azaldılır.

Hazırladı: FƏXRİYYƏ

Regionlarda iqtisadi fəallığın yüksəlməsi vergi daxilolmalarının artmasına səbəb olur

Dövlət Statistika Komitəsinin məlumatına görə, yanvar-oktyabr aylarında ölkəmizdə ümumilikdə 192 mindən artıq iş yeri yaradılıb. Yeni iş yerlərinin strukturunda əsas yer (70%) regionların payına düşür. Bu, bölgələrdə əlverişli işgüzar mühitin göstəricisi olmaqla yanaşı, vergi daxilolmalarının artmasına da öz təsirini göstərib. Regionlarda, torpaq vergisi istisna olmaqla, kənd təsərrüfatı məhsullarının istehsalı ilə məşğul olan vergi ödəyicilərinin bütün vergilərdən azad edilməsinə baxmayaraq, digər fəaliyyət növləri ilə məşğul olan vergi ödəyicilərinin iqtisadi fəallığı artıb.

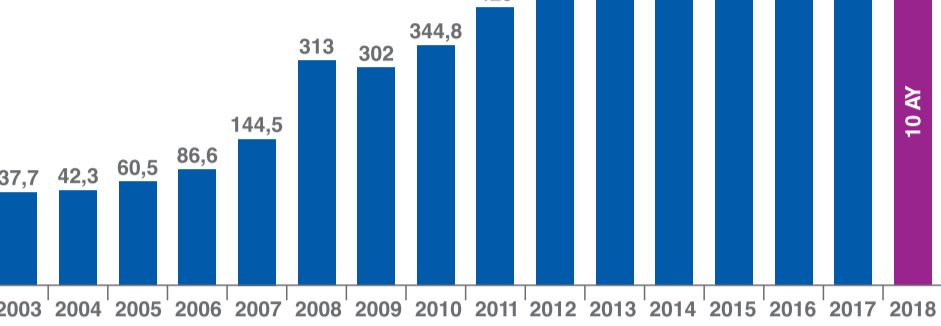
2018-ci ilin ilk 10 ayı ərzində ərazi vergi orqanları tərəfindən dövlət büdcəsinə 576,7 milyon manat vəsait daxil olub ki, bu da proqnoz təpəsinə 111,6% əməl edilməsi deməkdir. Yerli mənbələr hesabına, yeni mərkəzləşdirilmiş qaydada ödənilən vəsaitlər istisna olmaqla, bölgələrdən 431,4 milyon manat (16,2% artıq) vergi toplanılıb. Qeyri-neft sektoru üzrə ÜDM-in 1%-lik real artımı fonunda ərazi vergi orqanlarında yerli mənbələr üzrə vergi daxilolmaları 2017-ci ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə 10,7% çoxalıb.

Regionlarda vergi daxilolmalarının strukturuna diqqət yetirdikdə, özəl sahibkarlıq subyektlərinin xüsusi üstünlüyünü görmək mümkündür. Azad biznesə dövlət dəstəyi tədbirlərinin artırılması, vergi güzəştlərinin tətbiqi, vergi inzibatiçilığının sadələşdirilməsi və vergi yükünün optimallaşdırılması özəl sektorun payının həm iqtisadi layihələrdə, həm də dövlət büdcəsinə ödənilən vergilərin həcmində artmasında özünü göstərməkdədir. Regionlar üzrə dövlət büdcəsinə daxil olan vergilərin 74,7%-dən çoxu qeyri-dövlət sektoruna aiddir.

Ərazi vergi orqanlarının əhatə dairəsinə daxil olan bütün şəhər və rayonlar, o cümlədən öz xərclərini mərkəzləşdirilmiş büdcədən dotasiya almada həyata keçirən 32 şəhər və rayon üzrə büdcə proqnozları yerinə yetirilib. Real sektorda vergi daxilolmalarının həcmi ötən ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə 8,1% artıb. Regionlardan daxil olan vergilərin, demək olar ki, bütün tədiyyələr üzrə əhəmiyyətli dərəcədə artımı qeydə alınıb. 2017-ci ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə əlavə dəyər vergisi üzrə 3,8%, mənfəət vergisi 42,5%, gəlir vergisi üzrə 10,1%, aksizlər üzrə 67,3%, sadələşdirilmiş vergi üzrə isə 22,5% artım qeydə

Regionlar üzrə vergi daxilolmalarının illər üzrə dinamikası (milyon manat)

alınıb.

2019-cu ildə xərclərini mərkəzləşdirilmiş büdcədən dotasiya almada həyata keçirən şəhər və rayonların sayının 34-ə çatdırılması nəzərdə tutulub. Bu amil bir daha regionların inkişafı ilə bağlı yürüdülməsinə siyasetin mühüm göstəricisi kimi rayonların iqtisadi potensialının artırılması, maliyyə xərclərinin və investisiya layihələrinin yerli resurslar hesabına həyata keçirilməsi, bölgələrdə fəaliyyət göstərən sahibkarların maliyyə imkanlarından istifadə olunması və vergi ödəmə imkanlarının artması ilə bağlıdır.

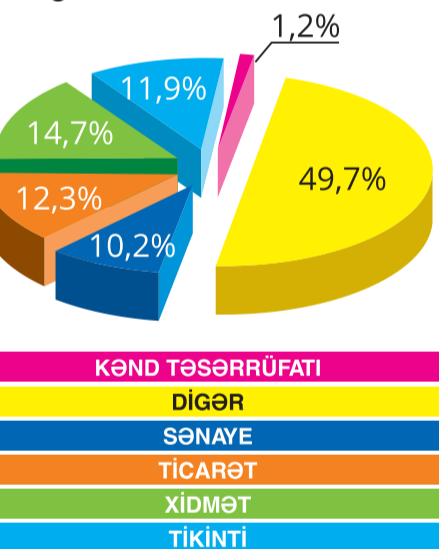
Vergi növləri üzrə daxilolmaların strukturu

Regionlarda təmin edilmiş əlverişli biznes və vergi mühiti, sahibkarlığa dövlət dəstəyi tədbirlərinin artırılması, yeni vergitutma mənbələrinin yaranması, iqtisadiyyatın indiyədək vergitutma bazasına cəlb edilməmiş ayrı-ayrı sahələrdən vergilərin hesablanması ötən 10 ay ərzində qeyri-neft bölmələrinin bütün sahələrində vergi yığımlarının artmasına imkan verib. 2017-ci ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə sənaye üzrə daxilolmalarda 8,2%, ticarət üzrə 19,6%, xidmət sahəsi üzrə 18,6%, kənd təsərrüfatı üzrə 57,6% artım qeydə alınıb.

Vergi ödəyicilərinin sayı əhəmiyyətli dərəcədə artıb

2018-ci ilin ilk 10 ayı ərzində regionlarda fəaliyyət göstərən vergi ödəyicilərinin sayında da əhəmiyyətli dərəcədə artım qeydə alınıb. Ərazi vergi orqanları üzrə qeydiyyatda olan vergi ödəyicilərinin sayı 606 min 286 nəfərə çatıb ki, bu da respublika üzrə ödəyicilərin 63,4%-ni təşkil edir. Onlar-

Müxtəlif sahələr üzrə vergi daxilolmalarının strukturu

dan 11 min 404-ü əlavə dəyər vergisinin ödəyiciləridir. Cari ilin yanvar-oktyabr aylarında ərazi vergi orqanlarında yeni qeydiyyatda olmuş və fəaliyyəti bərpa edilmiş təsərrüfat subyektlərinin ümumi sayı fəaliyyətini dayandırmış və ləğv olunmuş obyektlərin sayının cəmindən 76% çox olub ki, bu da regionlarda biznes mühitinin yaxşılaşmasının mühüm göstəricisi hesab edilə bilər.

Kiçik və orta sahibkarlıq subyektlərində yoxlamaların sayının minimuma endirilməsi, onların fəaliyyətinin stimullaşdırılması məqsədilə regionlarda qeydiyyatda olan vergi ödəyicilərinə aparılan səyyar vergi yoxlamalarının sayı ötən 10 ayda 2017-ci ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə 57% azalıb.

NKA subyektlərinin vergi ödənişləri çoxalıb

Cari ildə vergi orqanları tərəfindən aparılmış mühüm tədbirlərdən biri kassa çeki ilə bağlı maarifləndirici xarakterli təşviqat işlərinin həyata keçirilməsidir. Monitorinqlər zamanı vergi ödəyiciləri kassa çeki, qəbz və digər ciddi hesabat blanklarının təqdim edilməsinin vacibliyi, qanunvericiliyin tələblərinə əməl edilməsi və tələblərin pozulması ilə bağlı yaranan məsuliyyət haqqında məlumatlandırılıblar. Aparılan monitorinqlər, eyni zamanda istehlakçılar arasında keçirilən təşviqədi tədbirlər bu sahədə müsbət dəyişikliklərə səbəb olub. NKA quraşdırılmış təsərrüfat subyektləri üzrə cari ödənişlər ötən ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə 26,7% artıb.

Bölgələrdə aksiz postları yaradılıb

Aksizli məhsulların markalanması, saxta aksiz markası ilə markalanmış malların satış məqsədilə saxlanılması və ya istehsal binasının hüduqlarından kənara çıxarılmasına nəzarət tədbirləri regionlarda da gücləndirilib.

Bu sahədə effektivliyi daha da artırmaq məqsədilə ərazi vergi orqanları üzrə ümumilikdə 21 vergi ödəyicisində aksiz postları yaradılıb. Hər bir məhsulun aksizlə markalanması və qaimə-fakura, elektron qaimə-fakura və ya elektron vergi hesab-fakturası təqdim edilməklə istehsal binasından çıxarılması üzərində nəzarət gücləndirilib. Görülmüş tədbirlər nəticəsində həmin vergi ödəyiciləri üzrə 2018-ci ilin 10 ayı ərzində dövlət büdcəsinə 2017-ci ilin 10 ayının müvafiq göstəricisindən 69,8% çox vergi ödənilib.

EİBRUS CƏFƏRLİ

BİR CÜMLƏ - BİR XƏBƏR

Azərbaycanın energetika naziri Pərviz Şahbazov dekabrın 6-da Avstriyanın paytaxtı Vyanada keçiriləcək Neft İxrac Edən Ölkələr Təşkilatının (OPEC) Nazirlər Şurasının 175-ci iclasında iştirak edəcək.

Bakı Biznes Mərkəzində turizm və qonaqpərvərlik sahəsində ilk ixtisaslaşmış əmək yarmarkası təşkil edilib.

Bakıda «Türkiyə və Azərbaycan İş Adamları və Sənayeçilər» İctimai Birliyinin 3-cü dönm seçkili ümumi yığıncağı keçirilib.

Parisdə Beynəlxalq Sərgilər Bürosunun Baş Assambleyasının 164-cü sessiyasında 2025-ci il «Ekspo» Ümumdünya Sərgisinin ev sahibinin müəyyən edilməsi üçün keçirilən yekun səsvermədə Yaponiyanın Osako şəhəri qalib gəlib.

Buxarestdə Azərbaycan Respublikası Hökuməti və Rumıniya Hökuməti arasında ticarət-iqtisadi əlaqələr və elmi-texniki əməkdaşlıq üzrə Müştərək Komissiyanın 5-ci iclası keçirilib.

Dekabrın 19-da Bakıda cari ildə Azərbaycanda, həmçinin digər Xəzər-Qara dəniz və Baltik regionu ölkələrində iqtisadiyyatın və biznesin inkişafına mühüm töhfə vermiş şirkətlərə Beynəlxalq «Caspian Business Award 2018» mükafatının verilməsi mərasimi keçiriləcək.

Azərbaycan «National Geographic Traveler Awards-2018» mükafatının «Ekskursiya istirahəti» və «Qastronomiya turizmi» nominasiyalarında ilk üçlükdə yer alıb.

İstanbulda öz işinə başlayan İslam Əməkdaşlıq Təşkilatının İqtisadiyyat və Ticarət Əməkdaşlığı üzrə daimi Komitəsinin 34-cü sessiyasında Azərbaycandan olan nümayəndə heyəti də iştirak edir.

RƏQƏMLƏRİN DİLİ İLƏ

- ❖ 2018-ci ilin yanvar-oktyabr aylarında xarici ölkələr və beynəlxalq təşkilatların vəsaitləri hesabına əsas kapitalla yönəldilmiş vəsaitin **3.518,9 milyon** manatı (80,8%-i) Birləşmiş Krallıq, İsveçrə, Türkiyə, Malayziya, ABŞ, Yaponiya, Rusiya, İran və Çexiya sərmayədarlarına məxsus olub.
- ❖ Mərkəzi Bankın məlumatına görə, oktyabrın 1-nə ölkənin bank və digər kredit təşkilatlarının kredit portfeli milli valyuta ekvivalentində **12.302,4 milyon** manat təşkil edib.
- ❖ Bu ilin sentyabr ayının sonuna ölkənin strateji valyuta ehtiyatları **45,1 milyard** ABŞ dolları təşkil edib.
- ❖ İlk rəqəmlərə əsasən, doqquz ayda ölkəyə daxil olan pul bəratları **998 milyon** ABŞ dolları olub ki, bu da ötən ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə **243 milyon** manat və ya 32,2% çoxdur.

İŞƏGÖTÜRƏNLƏRİN NƏZƏRİNƏ!

Əmək müqaviləsinin rəsmiləşdirilməsi

İşəgötürən ona məxsus iş yerində haqqı ödənilməklə çalışan fiziki şəxsə ilkin olaraq fərdi qaydada yazılı əmək müqaviləsi (kontrakt) bağlamalı, bundan sonra əmək müqaviləsinin məlumatlarını Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyinin elektron informasiya sistemində daxil edərək onun hüquqi qüvvəyə minməsi üçün müvafiq bildiriş əldə etməlidir. Əmək müqaviləsi bildirişinin

elektron informasiya sistemində daxil edilməsi üçün işəgötürən və ya onun səlahiyyət verdiyi şəxsin gücləndirilmiş elektron imzası, o cümlədən «ASAN imza»-sı olmalıdır. «ASAN imza» SIM kartını mobil operatorların («Azercell», «Bakcell», «Nar Mobile») nümayəndəliklərindən əldə edib, vergi ödəyicilərinə xidmət mərkəzlərinə müraciət etməklə «ASAN imza» sertifikatı ala bilərsiniz.

İşəgötürən tərəfindən əmək müqaviləsi hüquqi qüvvəyə minmədən fiziki şəxslərin hər hansı işlərin (xidmətlərin) yerinə yetirilməsinə cəlb olunması qanunvericiliklə müəyyən edilmiş məsuliyyətə səbəb olur:

Qanun pozuntuları	Məsuliyyət tədbirləri
Əmək müqaviləsi (kontrakt) hüquqi qüvvəyə minmədən işəgötürənlər tərəfindən fiziki şəxslərin hər hansı işlərin (xidmətlərin) yerinə yetirilməsinə cəlb edilməsi yolu ilə onların gəlirlərinin gizlədilməsinə (azaldılmasına) şərait yaradılmasına görə (Vergi Məcəlləsi, maddə 58.10)	hər bir belə işçi üzrə 1.000 manat məbləğində maliyyə sanksiyası tətbiq edilir.
Əmək müqaviləsi (kontrakt) hüquqi qüvvəyə minmədən işəgötürən tərəfindən fiziki şəxsləri hər hansı işlərin (xidmətlərin) yerinə yetirilməsinə cəlb edilməsinə görə (İnzibati Xetalar Məcəlləsi, maddə 192.1)	fiziki şəxslər 1.000 manatdan 2.000 manatadək miqdarda, vəzifəli şəxslər 3.000 manatdan 5.000 manatadək miqdarda, hüquqi şəxslər 20.000 manatdan 25.000 manatadək miqdarda inzibati cərimə edilir.
Əmək müqaviləsi (kontrakt) hüquqi qüvvəyə minmədən xeyli sayda (yeni 10 nəfər və ondan çox olan) işçilərin hər hansı işlərin (xidmətlərin) yerinə yetirilməsinə cəlb edilməsinə görə (Cinayət Məcəlləsi, maddə 162-1.1)	7.000 manatdan 10.000 manatadək miqdarda cərimə və ya 2 ilədək müddətə islah işləri və ya 2 ilədək müddətə azadlığın məhdudlaşdırılması və ya 2 ilədək müddətə azadlıqdan məhrumetmə ilə cəzalandırılır.
Eyni əməllər təkrar törədildikdə (Cinayət Məcəlləsi, maddə 162-1.2)	3 ilədək müddətə azadlığın məhdudlaşdırılması və ya 3 ildən 7 ilədək müddətə azadlıqdan məhrumetmə ilə cəzalandırılır.

Fəaliyyətinizlə bağlı risklərin yaranmaması, hər hansı maliyyə itkilərinə məruz qalmamağınız üçün mövcud qanunvericiliyin tələblərinə əməl etməyiniz tövsiyə olunur.

Əlavə məlumat www.taxes.gov.az və www.e-gov.az saytlarından, vergi ödəyicilərinə xidmət mərkəzlərindən və «195-1» Çağrı Mərkəzindən əldə edə bilərsiniz.

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI VERGİLƏR NAZİRLİYİ

FƏXRİYYƏ

Əməkhaqqının regionlar üzrə bölgüsü

2018-ci ilin 3-cü rübündə Azərbaycanda muzdlarla işləyən 1 milyon 552,7 min nəfər əhalinin orta aylıq əməkhaqqı 540,5 manat təşkil edib.

2018-ci ilin 3-cü rübündə Azərbaycanda muzdlarla işləyən 1 milyon 552,7 min nəfər əhalinin orta aylıq əməkhaqqı 540,5 manat təşkil edib.

Dövlət Statistika Komitəsinin açıqladığı məlumata əsasən, işləyən əhalinin regionlar üzrə bölgüsündə işçilərin sayına görə

birinci yeri Bakı şəhəri (714,5 min nəfər) tutur. Aran, Gəncə-Qazax iqtisadi rayonu və Naxçıvan Muxtar Respublikası da işçi sayının çoxluğuna görə regionlardan fərqlənir. Bu rayonlarda işçi sayı, müvafiq olaraq, 214 min, 140,8 min və 111,6 min nəfər olub. Ayrı-ayrı rayonlar üzrə isə ən çox işçi Naxçıvan şəhərində (57,5 min nəfər), ən az Naftalan (2,7 min nəfər), Xızı (3 min nəfər) və Qobustan (3,3 min nəfər) rayonlarındadır.

Dövlət Statistika Komitəsi rayonlar üzrə orta aylıq nominal əməkhaqqının məbləğini dair göstəriciləri də açıqlayıb. Məlum olub ki, hazırda Azərbaycanda ən yük-

sək orta aylıq nominal əmək haqqı Bakı şəhərinin payına düşür - 785,6 manat. İqtisadi rayonlar üzrə ən yüksək orta aylıq nominal əməkhaqqı Naxçıvan Muxtar Respublikasında (429,4 manat) olub. Ən az isə əməkhaqqı alanlar Şəki-Zaqatala iqtisadi rayonunda qeydə alınıb - 284,7.

Rayonlar üzrə ən yüksək orta aylıq əməkhaqqı siyahısında ilk 3 yeri Sədərək (484,8 manat), Şuşa (456,6 manat), Naxçıvan şəhəri (447,4 manat), ən aşağı isə Qax (255,7 manat), Zərdab (257,7 manat) və Ağcabədi (258,7 manat) rayonları tutur.

E.SALAHOV

«Doing Business» hesabatı təhlil edilib

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universitetində (UNEC) «Doing Business» hesabatında ölkəmizdə gedən iqtisadi proseslərin qiymətləndirilməsi ilə bağlı elmi seminar keçirilib. Tədbirdə İqtisadi İslahatların Təhlili və Kommunikasiya Mərkəzinin, Azərbaycan Sahibkarlar Konfederasiyasının nümayəndələri, UNEC-in professor-müəllim heyəti iştirak ediblər.

İqtisadi Araşdırmalar Elmi-Tədqiqat İnstitutunun elmi katibi Rafail Rzayev «Azərbaycanın «Doing Business 2019» hesabatında mövqeyinin müqayisəli təhlili» mövzusunda hesr etdiyi təqdimatda Azərbaycanın bu hesabatdakı yeri qonşu ölkələrlə müqayisəli şəkildə təhlil olunub. Təqdimatda

ölkəmizin reytinginin yüksəlməsini şərtləndirən islahatların təsiri öz əksini tapıb. İqtisadi İslahatların Təhlili və Kommunikasiya Mərkəzinin departament rəhbəri Ramil Hüseyn bildirib ki, «Doing Business 2019» hesabatında Azərbaycanın mövqeyi-

nin 2017-ci illə müqayisədə 32 pillə irəliləməsi və 190 ölkə arasında 25-ci yerdə qərarlaşması ciddi nailiyyətdir. Bütün bunlar Azərbaycanda aparılan islahatların uğurunu göstərir. İştirakçıların diqqətinə «Doing Business 2019» hesabatında ölkəmizlə bağlı əksini tapan bir ifadəni çatdırıb: «Avropa və Mərkəzi Asiya bölgəsinə daxil olan Azərbaycan ən yaxşı təkmilləşdirmə göstəricilərinə malik 10 ölkə arasında və qlobal səviyyədə rekord nəticə ilə səkkiz sahə üzrə islahatlar aparmaqla, 2017-2018-ci illərdə biznes fəaliyyətinin daha da asanlaşdırılmasını təmin etmişdir».

Vergi orqanı əməkdaşları arasında keçirilən futbol turniri başa çatıb

Vergi xidməti əməkdaşlarının asudə vaxtının səmərəli təşkili, işçilərin sağlam həyat tərziyə tövsiyə və idmana marağının yüksəldilməsi məqsədi daşıyan yarışa yekun vurulub. Turnirdə Bakı şəhərini və regionları təmsil edən 8 komanda - Vergilər Nazirliyinin Mərkəzi Aparatı, Milli Gəlirlər Departamenti, Bakı şəhəri Lokal Gəlirlər Departamenti, Bakı şəhəri Kiçik Sahibkarlıqla İş üzrə Departamenti, Vergi Cinayətlərinin İbtidai Araşdırılması Departamenti, Çağrı Mərkəzi Departamenti, İdخال-İxrac Əməliyyatları üzrə Nəzarət Departamenti, Vergilər Nazirliyinin Tədris Mərkəzi, 2 saylı Ərazi Vergilər Departamentinin futbol komandaları güclərini sınayıblar. Gərgin idman mübarizəsi şəraitində keçən turnirin 3-cü yer uğrunda qarşılaşmasında Vergi Cinayətlərinin İbtidai Araşdırılması Departamenti ilə

Kiçik Sahibkarlıqla İş Departamenti üz-üzə gəlib. Görüşün əsas vaxtında qapılara yol tapılmadığı üçün qalib penalti seriyasından sonra müəyyən edilib. Nəticədə daha sərrast zərbələr vuran Kiçik Sahibkarlıqla İş Departamentinin komandası üçüncü yerə sahib olub.

Final qarşılaşmasında qarşı-qarşıya gələn Vergilər Nazirliyinin Aparatı və 2 saylı Ərazi Vergilər Departamentinin görüş-

şü də maraqlı və gərgin epizodlarla yadda qalıb. Lakin tərəflərin bütün cəhdlərinə baxmayaraq, bu qarşılaşmanın da əsas vaxtı qolsuz bərabərliklə yekunlaşıb. Bu dəfə də hakim oyunçuları penalti nöqtəsinə dövt edib. On bir metrlik cərimə zərbələrini daha dəqiq yerinə yetirən 2 saylı Ərazi Vergilər Departamentinin futbolçuları turnirin qalibi adını qazanıblar.

Yarış izləyən vergilər nazir-

rinin müavini Sahib Ələkbərov qalibləri təbrik edib, bildirdi ki, vergi xidməti orqanları arasında təşkil olunan bu cür turnirlər əməkdaşların idmana marağını artırmaqla yanaşı, komanda ruhunun, birgə fəaliyyət motivasiyasının yüksəldilməsində mühüm rol oynayır. Bu yarışmada komandalardan olduqca baxımlı və maraqlı oyun nümayiş etdiriyini vurğulayan nazir müavi-

ni belə turnirlərin davamlı olacağına əminliyini bildirdi, işçilərə uğurlar arzulayıb. Sonda qaliblərin mükafatlandırılması mərasimi keçirilib. Turnirdə ilk 3 yerə tutan komandalara diplom və medallarla mükafatlandırılıb, ən yaxşı oyunçu seçilən Vergilər Nazirliyi Aparatının komandasının üzvü Pərviz Vəlizadəyə isə xüsusi hədiyyə təqdim olunub.

ELBRUS

Turnir iştirakçılarının təəssüratları...

Pərviz Zeynalov: «Vergi işçiləri hər il müxtəlif idman yarışlarında öz güclərini sınayırlar. Futbol yarışının isə xüsusi yeri var. İş həftəsinin sonunda vaxtımızı səmərəli keçirmək baxımından meydana tərkibə çox maraqlı və zövqvericidir. Bir aya yaxın davam edən yarışlar hamımızın ürəyincə oldu».

Eldar İbrahimov: «Futbol turniri işçilər arasında komanda əhval-ruhiyyəsini daha da artırır, həmkarlıq münasibətlərinin möhkəmlənməsinə müsbət təsir göstərdi. İnanıram ki, növbəti yarışlarda daha çox komanda iştirak edəcək və bu tədbir əsl idman bayramına çevriləcək».

Vüqar Məmmədov: «Belə yarışmalar əməkdaşlar arasında səmimiyyətin və dostluğun, işgüzar münasibətlərin möhkəmlənməsinə səbəb olur. Həqiqətən də hər birimiz zövq aldığımız».

Elşən Məmmədov: «Bu cür tədbirlər vergi xidməti əməkdaşlarının sosial-mədəni həyatının zənginləşdirilməsini, birlik ab-havasının formalaşdırılmasını, kollektivdə işləmə mədəniyyətinin yüksəldilməsini, işçilərin iş həvəsini artırır. Təşkilatçılara minnətdarlığımızı bildiririk».

Elektron ticarət ənənəvi ticarətin rəqibinə çevrilir

Bu gün həm ayrı-ayrı ölkələr çərçivəsində, həm də global səviyyədə pərakəndə ticarət öncə tərəfdaş, sonra isə rəqibinə çevrilən elektron ticarət sayəsində sahibkarlar, ticarətçilər və şirkətlər öz müştərilərinə alternativ satış kanalı təmin etməklə kifayətlənmiş, əksinə, «offlayn» müştəri kütləsinə paralel olaraq yeni və fərqli müştəri qrupu əldə edirlər.

Elektron Ticarət İcmasının rəhbəri Rəşad Camal bildirib ki, son zamanlar xarici ölkələrdən alınan əmtəələrin dəyərinin müəyyən səbəblərdən artması müştəriləri daha sərfəli və əlçatan mallar almağa sövq edir: «Azərbaycanda elektron ticarət sürətlə inkişaf ediyi bir şəraitdə «Amazon», «Alibaba», «eBay» kimi elektron ticarət platformalarına sadiq alıcıların bir qismi yerli elektron ticarətçilərə müraciət edə bilər. Digər ölkələrin qanunvericiliyi ilə müqayisədə Azərbaycanda e-ticarət haqqında qanun sahibkarlar və şirkətlər üçün daha yumşaqdır».

Bu gün Azərbaycanda bankların elektron ticarət ekosisteminə qoşulması ilə rəqəmsal və biznes imkanları maliyyə resurslarının idarə edilməsi imkanları ilə qovuşur. Banklar elektron ticarət sistemində müştərilərin elektron ticarət əməliyyatlarını yerinə yetirən funksiyadan daha çox maliyyə tərəfdaş rolunu oynayırlar. Elektron ticarət dövryyələrinin vasitəçisi birbaşa olaraq bank hesablarında toplanması sahibkarlara əlavə üstünlüklər verir. Bir çox bankların təmin etdiyi ödənişin təhlükəsizlik sistemi (fraud management system) satış prosesində sahibkarlar üçün arzuolunmaz halların qarşısını ala bilər. Sahibkarların tədarükü zənciri üzrə tərəfdaşlarının eyni bankın xidmətlərindən istifadə etməsi biznes proseslərinin daha çevik və fasiləsiz aparılmasını təmin edir. Öz prosesinq mərkəzi olan banklar e-ticarət həllərindən istifadə edən müştərilərinin alış-veriş vərşlərini daha dərindən tədqiq edə bilərlər.

Banklar ölkədə elektron bazarların formalaşmasını sürətləndirir. Bu bazarlar satıcı qismində çıxış edən fermer, istehsalçı və s., ələcə də alıcı qismində çıxış edən sahibkar, şirkətlər arasında münasibətləri tənzimlədiyinə görə, banklar kommersiya münasibətlərini müxtəlif növ maliyyələşdirmə üsulları ilə daha da optimallaşdırırlar. İxrac yönümlü beynəlxalq əməkdaşlıq şəraitində bankın satıcıya təminat verməsi real təcrübədir.

Bu gün Azərbaycanda elektron ticarətin inkişafını ləngidən amillərin aradan qaldırılması istiqamətində addımlar atılır: infrastrukturun lazımi səviyyədə olmaması, poçt sisteminin zəifliyi, elektron məkanda müştəri ehtiyacının keyfiyyətli ödənilmə bilməməsi kimi problemlər həll edilir. Vergi Məcəlləsinə görə, elektron ticarət fəaliyyətindən gəlir əldə edən hüquqi şəxslər və hüquqi şəxs yaratmadan sahibkarlıq fəaliyyətini həyata keçirən fiziki şəxslər bu fəaliyyətdən əldə olunan gəlirdən təbiiq etdikləri vergitutma sistemindən (sədələşdirilmiş vergi, mənfəət (gəlir) vergisi) asılı olaraq Vergi Məcəlləsi ilə müəyyən edilmiş vergiləri hesablayıb dövlət büdcəsinə ödəməli və müvafiq bəyannamələri vergi orqanına təqdim etməlidirlər.

İqtisadçı ekspert Samir Əliyev bildirib ki,

«2018-2020-ci illərdə Azərbaycan Respublikasında rəqəmsal ödənişlərin genişləndirilməsi üzrə Dövlət Programı»nda nəzərdə tutulmuş tədbirlər rəqəmsal ödənişlərin tətbiqinin və istifadəsinin genişləndirilməsinə, iqtisadi dövryyələri soffaflaşdırmaqla nağd pulla bağlı xərclərin, bank və müəssisələrin əməliyyat xərclərinin azalmasına gətirib çıxaracaq. Bu da öz növbəsində, vergi bazasının, habelə əhali və müəssisələrin maliyyə xidmətlərinə çıxış imkanlarının genişləndirilməsinə, bank sektorunun kreditləşmə və investisiya imkanlarının gücləndirilməsinə və son nəticədə iqtisadi artıma təkan verəcəkdir: «Azərbaycanda elektron hökumətin imkanları getdikcə artır. Dövlət qurumlarının göstərdikləri elektron xidmətlərin sayı və çeşidi də çoxalır. Artıq dövlət büdcəsinə ödənişlərin (vergilər, rüsumlar, cərimələr və s.) aparılması tam elektronlaşdırılıb. Hər bir vətəndaş və ya biznes subyekti internet vasitəsilə mobil və ya internet bankçılığın, o cümlədən plastik kartların köməyi ilə bu ödənişləri edə bilər. Programın hədəflərindən biri də elektron ticarətin genişləndirilməsidir. Elektron ticarətin böyüməsi üçün əsas şərt iqtisadi subyektlər arasında nağdsız dövryyənin artmasına və əhaliyə nağdsız ödəniş vərşlərinin formalaşmasına nail olmaqdır. Bu gün dünyada elektron ticarətin həcmi sürətlə artır. İnsanlar bu platforma vasitəsilə evində oturub dünyanın istənilən ölkəsində satılan mali internet üzərindən sifariş vərşlərə gətirir. Azərbaycanda pərakəndə satışlarda elektron ticarətin payı 0,2% təşkil edir».

Eksperin sözlərinə görə, elektron ticarətin dünya göstəricilərindən geri qalmasının əsas səbəbi elektron ödənişlər üçün zəruri infrastrukturun olmaması və əhəlinin maliyyə savadlılığının zəifliyidir: «Elektron ticarətin inkişafı üçün üç tərəfin - hökumətin, sahibkarın, əhəlinin üzərinə məsuliyyət düşür. Hər üç tərəf öz öhdəliklərini yerinə yetirsə, nəticə əldə etmək olar. Əhəlinin əsas məsuliyyəti maliyyə savadlılığının artırılması, ödənişləri elektron qaydada həyata keçirməkdən ibarətdir, sahibkar istehsal və ya idxal etdiyi malların onlayn satışını təşkil etməklə əhəlinin prosesə marağını artırma bilər. Dövlət isə sahibkarlara texniki və maliyyə dəstəyi verməklə elektron ticarəti təşviq edə bilər».

Vergi Məcəlləsinə nəzərdə tutulan son dəyişikliklərin üstünlüklərindən biri də nağdsız ödənişlərə görə sahibkarlara vergi güzəştinin tətbiqinin nəzərdə tutulmasıdır. S.Əliyevin sözlərinə görə, bu güzəştlər sahibkarların elektron məhsul satışına maraqlandıra bilər. «Elektron ticarətin ənənəvi ticarətdən fərqli üstünlükləri və çatışmazlıqları var. Üstünlüklər budur ki, elektron ticarət vasitəsilə alınan malın qiyməti daha ucuz, çeşidi daha zəngin olur. Dünyanın hər hansı ölkəsində mal almaq üçün həmin ölkəyə getməyə ehtiyac qalmır. İnternet vasitəsilə istənilən çeşiddə, ölçüdə, rəngdə mal almaq olur. Əsas çatışmazlıq isə alınan malın geri qaytarılmasında yaranan çətinliklərdir: bəzən ölçülər uyğun gəlmir, sifariş verilən malın ünvanına gəlməsi üçün xeyli zaman tələb olunur. Bütün bunlara baxmayaraq, elektron ticarət getdikcə ənənəvi ticarətin ciddi rəqibinə çevrilir».

Fəxriyyə İKRAMQIZI

2018-ci ilin dekabr ayı ərzində vergi orqanına təqdim edilməli bəyannamələr və ödənilməli vergilər barədə

Y A D D A Ş

2018-ci ilin noyabr ayına görə vergi ödəyiciləri tərəfindən tədiyyəçisi olduqları

- Əlavə dəyər vergisi bəyannaməsi,
- Aksiz bəyannaməsi,
- Yol vergisi bəyannaməsi,
- Mədən vergisi bəyannaməsi,
- Pul vəsaitlərinin nağd çıxarılmasına görə sadələşdirilmiş verginin bəyannaməsi və
- Uduşlardan (mükafatlardan) əldə edilən gəlirdən ödəmə mənbəyində tutulan vergi bəyannaməsi

cari ilin dekabr ayının 20-dən gec olmayaraq vergi orqanına təqdim edilməli və təqdim olunmuş bəyannamələr üzrə hesablanmış vergilər həmin müddətə tam həcmdə dövlət büdcəsinə ödənilməlidir.

• **Daşınmaz əmlakın** təqdim edilməsi üzrə sadələşdirilmiş verginin bəyannaməsi **cari ilin dekabr ayının 20-dən gec olmayaraq** vergi orqanına təqdim edilməlidir (vergi əməliyyat aparıldığı gün - 1 bank günü ərzində ödənilir).

— AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI VERGİLƏR NAZİRLİYİ —

ELAN

Ötən ilin sentyabr ayından dövlət qulluqçuları və yerli özünüidarəetmə orqanlarının nümayəndələri üçün «Asan İmza» elektron rəqəmsal imzanın yeni tarifi tətbiqinə başlanılmışdır.

Dövlət müəssisələrinin büdcədən maliyyələşdirilməsi proseduru və alışların əvvəlcədən planlaşdırılması nəzərə alınaraq, dövlət qulluqçuları və yerli özünüidarəetmə orqanlarının nümayəndələri üçün «Asan İmza» elektron rəqəmsal imzanın əldə edilməsi və istisnaları prosesini asanlaşdırmaq məqsədilə yeni tarif müəyyən olunmuşdur. Tarif «Asan İmza» dövlət və ya bələdiyyə sertifikatının istifadəsi müddətində (3 il ərzində) başqa əlavə xərclər olmadan 58 manat həcmində birdəfəlik ödəniş nəzərdə tutur.

«ASAN İmza» ilə əlaqədar əlavə sualınız yaranarsa, Vergilər Nazirliyinin «195-1» Çağrı Mərkəzinə, www.taxes.gov.az və www.asxm.gov.az internet ünvanına müraciət edə bilərsiniz.

— AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI VERGİLƏR NAZİRLİYİ —

Elektron qaimə-fakturanın tətbiqi barədə

BİLDİRİŞ

Hörmətli vergi ödəyiciləri!

2018-ci il yanvarın 1-dən etibarən, statusundan asılı olmayaraq, **bütün vergi ödəyiciləri** tərəfindən sahibkarlıq fəaliyyəti məqsədləri üçün malların (işlərin, xidmətlərin) təqdim edilməsi zamanı elektron qaimə-faktura təqdim olunmalıdır.

Vergi Məcəlləsinə əsasən, sahibkarlıq fəaliyyətini həyata keçirən hüquqi və fiziki şəxslərə malların (işlərin, xidmətlərin) təqdim olunması ilə bağlı elektron qaimə-faktura vermək vergi ödəyicisinin vəzifələrinə aid edilməlidir.

«Elektron qaimə-fakturanın tətbiqi, uçotu və istifadəsi Qaydaları» Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 14.03.2017-ci il tarixli 89 nömrəli Qərarı ilə müəyyən edilir.

Elektron qaimə-faktura «Onlayn

rejimdə» Vergilər Nazirliyinin İnternet Vergi İdarəsində (www.e-taxes.gov.az) gücləndirilmiş elektron imza (o cümlədən «Asan imza») vasitəsilə elektron qaydada tərtib edilərək və ya «Lazımi proqramlar»dan istifadə olunmaqla «Offlayn rejimdə» tərtib edildikdən və elektron imza (o cümlədən «Asan imza») vasitəsilə imzalandıqdan sonra malların, işlərin və xidmətlərin alıcısına göndərilir.

Odur ki, sahibkarlıq fəaliyyəti məqsədləri üçün mal (iş, xidmət) alınarkən həmin malların (işlərin, xidmətlərin) alınmasını təsdiq edən elektron qaimə-faktura satıcıdan tələb edilərək alınmalıdır.

Vergi ödəyicisinin sahibliyində olan malların alışını təsdiq edən qaimə-faktura və ya elektron qaimə-faktura, yaxud elektron vergi hesab-fakturasından ən azı biri olmadıqda ali-

ciyə təqvim ili ərzində belə hala

- birinci dəfə yol verdikdə alınmış malların **10 faizi**,
- ikinci dəfə yol verdikdə **20 faizi**,
- üç və daha çox dəfə yol verdikdə isə **40 faizi** miqdarında maliyyə sanksiyası tətbiq edilir.

Fəaliyyətinizlə bağlı risklərin yaranmaması, hər hansı maliyyə itkilərinə məruz qalmamağınız üçün mövcud qanunvericiliyin tələblərinə əməl etməyiniz tövsiyə olunur.

Vergi qanunvericiliyinin tətbiqi və inzibatiçiliyi ilə bağlı əlavə məlumat almaq üçün Vergilər Nazirliyinin rəsmi internet sayına (www.taxes.gov.az), Çağrı Mərkəzinə (195-1) və ya vergi ödəyicilərinə xidmət mərkəzlərinə müraciət edə bilərsiniz.

— AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI VERGİLƏR NAZİRLİYİ —

ELAN

Hörmətli vergi ödəyicisi!

Fəaliyyətiniz zamanı vergi orqanı əməkdaşları tərəfindən korrupsiya və digər hüquqpozma hallarına yol verildiyi ilə rastlaşdıqda, aşağıdakı imkanlardan istifadə etməklə, vergi orqanına müraciət edə bilərsiniz:

- ★ Vergilər Nazirliyinin rəsmi internet sahifəsində (www.taxes.gov.az) «Onlayn müraciətlər» bölməsinin «Vergi orqanı əməkdaşlarının fəaliyyətində korrupsiya və digər hüquqpozma halları barədə məlumat ver» alt bölməsinə;

- ★ Vergilər Nazirliyinin poçt ünvanına və ya Daxili təhlükəsizlik departamentinə üzərində «MƏXFİ - Daxili təhlükəsizlik departamentinə» qeydi olan məktubları göndərməklə. Ünvan: AZ1073, Bakı şəhəri, Landau küçəsi 16, Vergilər Nazirliyi;

- ★ Daxili təhlükəsizlik departamentinə gəlməklə və məlumatı şəxsən (şəxsiyyətinizi təsdiq edən sənədlə) təqdim etməklə. Ünvan: AZ1073, Bakı şəhəri, Landau küçəsi 16, Vergilər Nazirliyi, Daxili təhlükəsizlik departamenti;

★ Vergilər Nazirliyinin Çağrı Mərkəzinə (195-1)

beynəlxalq panoram

Vətəndaşların vergisi azaldılacaq

Qazaxıstan Prezidenti Nursultan Nazarbayev təşəbbüs irəli sürərək bəyan etmişdi ki, ölkədə aparılan islahatlar sadə (aşağı gəlirli) insanların dəstəklənməsinə yönəldilmişdir. Artıq parlamentin qəbul etdiyi qanuna əsasən, 2019-cu il yanvarın 1-dən az gəlirli qazaxıstanlıların vergiləri aşağı salınacaq. Prezidentin təşəbbüsünə əsasən, 2018-ci il üzrə aylıq gəliri 60.125 tengədən (164 ABŞ dolları) aşağı olan vətəndaşlardan fərdi gəlir vergisi 10 dəfə az tutulacaq. Hökumət hesab edir ki, bu qanun

nun qüvvəyə minməsi nəticəsində 2 milyondan artıq vətəndaşın mənasında artım olacaq və bu zaman işəgötürənlərin maliyyə yükü ağırlaşmayacaq. Bununla yanaşı, Baş nazirin müavini Erbolat Dosayev açıqlama verərək qeyd etmişdir ki, qanuna dəyişikliklər nəticəsində qarşıdakı üç il ərzində yerli büdcələr 94 milyard tenge (təxminən 256,5 milyon dollar) vəsait itirəcək. 2019-cu ildə güzəştə görə yığılmayacaq 29 milyard tenge (80 milyon dollar) isə dövlətin büdcəsindən kompensasiya ediləcək.

Özbəkistanda vergi islahatı ictimaiyyətin müzakirəsinə çıxarılıb

Özbəkistan Respublikasının Prezidenti yanında Milli Layihə Agentliyi Vergi Məcəlləsinin layihəsini yeni redaksiyada işləyib hazırlayaraq ictimaiyyətin müzakirəsinə təqdim etmişdir. Yeni məcəllə 60 bölmədən və 396 maddədən ibarətdir. Yanvar ayının 6-dək davam edəcək ictimai müzakirələrdə arzu edən hər kəs iştirak edə bilər. Xatırladaq ki, ölkə başçısı bu il iyunun 29-da «Özbəkistan Respublikasının vergi siyasətinin təkmilləşdirilməsi konsepsiyası haqqında» sərəncam imzalamışdı. Həmin sərəncamda Prezident

Şavkat Mirziyoyevın sahibkarlar üçün hüquqi şəxslərin ömlakına vergi tətbiq olunması, torpaq vergisi və su resurslarından istifadə üçün vergilər barədə müddəalar öz əksini tapmışdı. Bundan əlavə, fiziki şəxslərin gəlirlərinə vahid verginin tətbiqi və vətəndaşların büdcədənkonar pensiya fonduna sığortə haqqı ödəməsinin ləğvi, eləcə də əvvəllər hüquqi şəxslərin dövrüvəsindən tutulan məqsədli dövlət fondlarına köçürmələrin ləğvi barədə Prezident tərəfindən irəli sürülmüş təkliflər də sərəncamda əks olunmuşdur.

Nağdsız ödənişlərə görə verginin beş faizinin qaytarılması təklif edilib

Yaponiyanın Baş naziri Şinzo Abe gələn ilin oktyabrında istehlak vergisi qaldırıldıqdan sonra nağdsız ödənişlərdən istifadə edən alıcılara həmin verginin beş faizinin toplanmış xallar şəklində qaytarılması təklifi ilə çıxış edib. O, bu ideyanı vergilərin qaldırılmasından sonra istehlak xərclərinin amortizasiyasını azaltmaq çərçivəsində hökumətin həyata keçirmək istədiyi tədbirlərə əlaqədar olaraq irəli sürüb. Gələn ilin oktyabrında istehlak vergisinin indiki 8 faizdən 10 faizə artırılması nəzərdə tutulur.

Ş.Abe bu təklifi hakim Liberal Demokratik Partiyasının siyasi rəhbəri Fumio Kişida ilə görüşü zamanı bəyan edib. Baş nazir bildirib ki, 5 faiz geri ödəniş proqramı 9 ay - 2019-cu ilin oktyabrından 2020-ci ilin iyununadək davam edəcək. Xatırladaq ki, bundan bir qədər sonra Tokioda Olimpiya və Paralimpiya Oyunları keçiriləcək.

İndiyədək Yaponiya hökuməti bəyan edirdi ki, 2 faizlik verginin xallar şəklində toplanaraq gələcək alış-veriş üçün istifadə edilməsi məqsədini araşdırır.

Moldovada vergi orqanları internet mağazaları yoxlayır

İki ay ərzində Moldovanın Dövlət Vergi Xidməti onlayn operatorlarda apardığı yoxlamalar nəticəsində 200 min leydən (təxminən 19,9 min manat) artıq vəsait toplamışdır. Bu müddət ərzində vergi müfəttişləri 117 yoxlama aparmışlar. Yoxlamalar zamanı səlahiyyətli orqanlar tərəfindən qeydiyyata alınmadan fəaliyyət göstərən mağazalar aşkar edilmişdir. Dövlət Vergi Xidməti 234 min leydən (23,3

min manat) artıq cərimə yazmışdır. Mobil telefon, avtomobil aksesuarları satışı, eləcə də avtomobil təmiri ilə məşğul olan müəssisələrdə yoxlamalar aparılmışdır. Vergi Xidmətinin məlumatına əsasən, bir il ərzində operativ vergi yoxlamaları nəticəsində səlahiyyətli orqanlarda qeydiyyata düşmədən sahibkarlıq fəaliyyəti göstərilməsi ilə bağlı 169 protokol tərtib edilmişdir.

«Google News» Avropa İttifaqında fəaliyyətini dayandıra bilər

Xəbər aqreqatoru olan «Google News» şirkətinin vitse-prezidenti Riçard Qinqras bildirmişdir ki, əgər «istinad üçün vergi» tətbiq olunması barədə qərar qəbul edilərsə, təmsil etdiyi xidmətin Avropa İttifaqı ərazisində bağlanması istisna olunmur: «Xidmətin bağlanması heç də arzuolunan deyil. «Google News» reklam ver-

mir. Bu, «Google» üçün gəlir gətirən məhsul deyil və belə düşünürük ki, cəmiyyət üçün faydalı xidmətdir». Bundan əvvəl Avropa Parlamentinin qanunvericilik komitəsinin qəbul etdiyi layihəyə görə, internet xidmətləri bədii və informasiya məzmunlu materiallardan istifadə üçün müəlliflərə lisenziya yığımını ödəməlidirlər.

«Bundesbank» «ticarət müharibəsi» ilə bağlı narahatlığını bildirib

Almaniyanın Mərkəzi Bankı («Bundesbank») aylıq hesabatında ABŞ ilə Çinin gömrük tariflərini qarşılıqlı şəkildə qaldırmasından digər ölkələrin də iqtisadiyyatına ciddi təsir göstərdiyini bildirmiş, bunun iqtisadi geriləməyə səbəb olacağı barədə xəbərdarlıq etmişdir.

ABŞ ilə Çin arasındakı ticarət ixtilafının artmasının üçüncü ölkələrin iqtisadiyyatına təsirində diqqət yönəldən hesabatda inflyasiya və digər faktorların dəyərini artıraraq gəlir əldə etmək üçün ABŞ valyutasına üstünlük verəcəklər ki, bu da yerli valyutaları deyil, dolları dəstəkləyəcək və digər ölkələrin pul vahidlərinin dəyərini düşməsi ilə nəticələndirəcək.

«Bundesbank»-in müvəkkilərinin rəyində əsasən, dünyanın ən

böyükdən qüvvələrin qalxması faizlərin yüksəlməsinə gətirib çıxarıb və Mərkəzi Bankın inflyasiyanı nəzarət altında saxlamaq üçün faizləri daha da qaldırmasına şərait yaradır. Beləliklə, yüksək faizlər ölkədə pulun dəyərini yenidən müəyyənləşdirilməsinə səbəb olur. Əgər FED faizləri artırırsa, xarici sərmayəçilər faizdən gəlir əldə etmək üçün ABŞ valyutasına üstünlük verəcəklər ki, bu da yerli valyutaları deyil, dolları dəstəkləyəcək və digər ölkələrin pul vahidlərinin dəyərini düşməsi ilə nəticələndirəcək.

«Bundesbank»-in müvəkkilərinin rəyində əsasən, dünyanın ən

böyük iqtisadiyyatına malik olan ABŞ və Çin arasında ticarət anlaşmazlığı gərginləşməkdə davam edərsə, dünya iqtisadiyyatı da bundan əhəmiyyətli dərəcədə itkilərlə üzləşəcək.

Bu ölkələrin qarşılıqlı şəkildə idxal tariflərini daha da artıracağı təqdirdə, Çinin ümumi daxili məhsulunun ölkədaxili hasilatında 1 faizlik azalma dünya ticarətində 1,5 faizdən artıq azalma ilə müşayiət olunacaq. Ticarət ixtilafının gərginləşməsi İtaliya və Almaniyanın ümumi daxili məhsulunun ölkə daxilindəki hasilatında, müvafiq olaraq, 0,4 faiz və 0,3 faizlik mənfi təsir yaradacaq.

Gəlir vergisinə aid qanunda düzəliş

İordaniya parlamentinin Nümayəndələr Palatası ölkədə may ayından bəri ciddi mübahisələrə səbəb olan gəlir vergisinə aid qanun layihəsini qəbul etmişdir. Baş nazir Ömər ə-Rəzzaz bildirmişdir ki, üzərində düzəlişlər aparılmış yeni qanun layihəsi gəlirləri yüksək olan insanların yalnız 12 faizinə təsir göstərəcək.

Layihəyə görə, 2019-cu ildə illik gəliri 20 min dinardan (28,2 min ABŞ dolları) az olan ailələrin vergidən azad edilməsi qərara alınmışdır. 2020-ci ildə isə bu hədd illik gəliri 18 min dinardan (28,38 min dollar) az olan ailələrə şamil ediləcək. Fərdlərə aid vergi azadlıqlarının həddinin isə 2019-cu il üçün 10 min dinar (14,1 min dollar), 2020-ci il üçün

sə 9 min dinar (12,69 min dollar) olması nəzərdə tutulur. Qanunun qüvvəyə minməsi üçün Senatdan keçməsi və Kral tərəfindən təsdiq edilməsi tələb olunur. Bundan sonra qanun 30 gün ərzində qüvvəyə minəcək.

Qeyd edək ki, gəlir vergisi ilə bağlı Beynəlxalq Valyuta Fondunun (BVF) tövsiyəsi ilə gündəliyə gətirilmiş hüquqi tənzimləmə may ayından bəri hökumətin gündəliyindədir və ictimaiyyət arasında geniş maraq doğurur. BVF İordaniya hökumətindən 100 milyon dinara (141 milyon dollar) çatan vergi qaçaqçılığına qarşı tədbir görməyi və büdcəyə 180 milyon dinar (253,8 milyon dollar) vəsait cəlb etməyi tövsiyə edir.

«Reno-Nissan-Mitsubishi» alyansının rəhbəri həbs edilib

2000-ci illərin əvvəllərində «Nissan» şirkətini müflisləməkdən xilas etməsi ilə məşhurlaşmış Karlos Qon Yaponiya polisi tərəfindən həbs edilmişdir. «Reno-Nissan-Mitsubishi» alyansının baş icraçı direktoru Karlos Qonun beş ildə əldə etdiyi təxminən 44 milyonluq dollar qazancının bəyannamədə az göstərdiyi, bununla da vergidən yayındığı iddia edilir. «Nissan» şirkətinin açıqlamasında Karlos Qonun öz gəlirlərini vergi orqanlarından gizlətdiyi təsdiq olunmuşdur və 64 yaşlı alyans rəhbərinin istefa-

sının tələb edildiyi bildirilir. Bu hadisə ilə bağlı şirkətlər böyük itki ilə üzləşmişlər. Karlos Qonun həbsindən sonra alyansın səhmləri 12,8 faiz ucuzlaşmış və son üç ilin ən aşağı səviyyəsinə enmişdir.

Livan əsilli Fransa vətəndaşı olan Karlos Qon karyerasına «Mişlen» şirkətində başlamış, sonradan «Reno» şirkətinə keçmişdir. 1999-cu ildə «Reno-Nissan» tərəfdaşlığına rəhbərliyə gətirilmiş Karlos Qon 2016-cı ildə «Mitsubishi» şirkətini də bu alyansa cəlb etmişdir.

krossvord

Yuxarıdan aşağı: 1.Üstü tikanlı, yarpaqsız, enli, ötlü gövdəsi olan subtropik bitki; 2.Hinduizm dini fəlsəfəsində bütün canlıların ali məqsədini ifadə edən anlayışdır, həmçinin buddizmdə də mühüm rola malikdir; 3.Osmanlı dövlətində sultanın şəxsi imzası və möhürü kimi istifadə olunan ərəb hərfləri ilə yazılmış xəttatlıq nişanəsi; 4.Çində şəhər; 5.Kanadada ən böyük şəhər; 6.Obyektlərin yerinin təyin edilməsi, koordinatlarının və hərəkət göstəricilərinin ölçülməsi üçün elektromagnit dalğalarının əks olunması və şüalanması prinsipi ilə işləyən cihaz; 7.Birisinin haqqında pis arzu, nifrət, bəddua; 13.Azərbaycanın ən hündür körpüsü. Quba rayonunun eyniadlı kəndinin adını daşıyır; 15.Ukraynada yaşayış məntəqəsi (qəsəbə); 16.Türk mifologiyasında dağ tanrısı; 17.Rus xalq ədəbiyyatında folklor janrı, dastan; 18.Qədim yunan şairi və epos söyləyən (rapsod), didaktik və genealoji epos cərəyanının nümayəndəsi; 20.Kişi adı. Ərəb dilində kral, padşah, hökmdar deməkdir; 21.Müdiri - İsmayilli rayonunda kənd. **Soldan sağa:** 1.Mövcud material və resurslardan istifadə edərək son məhsulun layihələndirilməsi ilə məşğul olan mühəndislik ixtisası; 8.Altay, Türkiyə, Türkmənistan, Azərbaycan türklərinin əfsanə və dastanlarında yer alan yarı mistik xalq qəhrəmanı; 9.Sloveniyanın futbol klubu; 10.Rusiya çayı; 11.Biləsuvar rayonunda kənd; 12.Məşhur bolqar görüşüsü; 14.Rusiyanın Avropa hissəsində çay. Həmçinin avtomobil markası; 19.Göygöl rayonunda kənd; 21.Almaniyada şəhər; 22.Uzunmüddətli dairevi müdafiə üçün hazırlanmış, daimi qarnizonu, silah ehtiyatları olan və müstəqil

Bir çox türk xalqlarının əfsanə və dastanlarında yer alan yarımistik xalq qəhrəmanı

idarə olunan strateji əhəmiyyətli məntəqə; 23.Böyük İran-fars şairi. «Şahnamə»nin müəllifi; 24.İnternetdə istifadəçilərin bloq, vebforumlarda, çatlarda istifadə etdikləri şərti ad; 25.Musiqi aləti, fortepiyanonun öcdadı hesab edilir.

Tərtib etdi: Rafal

Qəzetimizin ötən nömrəsində getmiş krossvordun cavabları:

Yuxarıdan aşağı: 1.Seqvey; 2.Novator; 3.İflas; 4.Alyans; 5.İnkasso; 6.Maqma; 7.Korçma; 13.Fuko (Jan Bernar Leon); 15.Admiral; 16.Avrora; 17.Manevr; 18.Şəmkir; 20.Rasim (Ocaqov); 21.Xloya. **Soldan sağa:** 1.Sindikalizm; 8.Qevelyi; 9.Qaqor; 10.Estos; 11.Nistaqrm; 12.Qrafa; 14.Zoğal; 19.Vorskla; 21.Xəmsə; 22.Omsk; 23.Velotrek; 24.Aim; 25.Gürzallar.

idman

Milli komandamız dünyanın ən güclülərindəndir

Azərbaycanın polo üzrə milli komandası ABŞ-ın Florida ştatındakı «Grand Champions Polo Club»da keçirilən beynəlxalq kubok yarışında ikinci yeri tutub. Yığmamızın baş məşqçisi Namiq Orucovun qərarı ilə start heyətdə Elçin Camallı, Amil Namazov, Andres Laplasette, Adrian Laplasette və Rəşad Həsənov yer alıblar. Azərbaycan Atçılıq Federasiyasının yaydığı məlumatda bildirilir ki, turnirin final görüşündə dünyanın ən güclü polo komandalarından hesab edilən Azərbaycan millisi ABŞ seçməsi ilə qarşılaşıb. Gərgin idman mübarizəsi şəraitində keçən final oyununun son dəqiqələrində komandamızın təşəbbüsü yiyələnməsi, Elçin Camallının və Amil Namazovun vurduları qollara baxmayaraq, matç ABŞ seçməsinin 9:7 hesablı qələbəsi ilə başa çatıb və millimiz turnirin gümüş medallarına sahib olub.

ABŞ-in idman mətbuatı və təşkilatçılar komandamızın turnirdəki çıxışını yüksək qiymətləndiriblər. ABŞ Polo Assosiasiyasının «Facebook» sahifəsində yerləşdirilən yazıda qeyd edilir: «Bu, möhtəşəm qarşılaşma idi və Azərbaycan ko-

mandası olduqca baxımlı oyun nümayiş etdirdi». Amerikada polo idmanının canlı əfsanələrindən sayılan və turnirin təşkilatçılarında olan Melissa Qanzi «Twitter»dəki şəxsi sahifəsində Azərbaycan idmançılarına əzmkar oyuna görə minnətdarlığını ifadə edib və bu görüşü izləməsindən məmnunluğunu bildirib.

Qeyd edək ki, 2018-ci il ümumilikdə polo komandamız üçün məhsuldar olub, idmançılarımız dünya atçılıq idmanı mütəxəssislərini və azarkeşlərini təəcübləndirərək mövsumün ən gözənlilməz uğurlarına

imza atıblar. Bu ilin yanvarında İsveçrənin Sankt-Moritz şəhərində keçirilən qar polusu üzrə dünya kubokunda komandamız ilk dəfə çıxış etməsinə və turnirdə güclü rəqiblərin mübarizə aparmasına baxmayaraq, üçüncü yeri tutub. İdmançılarımız iyunda Bakıda təşkil olunmuş arena polo üzrə dünya kuboku turnirində və sentyabrda İtaliyanın Sienə şəhərində keçirilən Avropa çempionatında ikinci yeri tutmaqla Azərbaycan millisinin gücünün və uğurlarının təsadüfi olmadığını bir daha nümayiş etdirib.

Dünya şahmat tacının taleyi tay-breykdə həll olunacaq

Bu gün bütün şahmatsevərlərin diqqəti Böyük Britaniyanın paytaxtı Londona yönəlib. «Dumanlı Albion»da son dünya çempionu, norveçli Magnus Karlsen və ABŞ şahmatçısı Fabiano Karuana arasında şahmat taci uğrunda gərgin mübarizə gedir.

Noyabrın 9-da start verilmiş ilk qarşılaşmada qeyd alınmış ilk heç-heçə sonuncu - 12-ci partiyada dəyişilməz qalıb. Bununla da klassik mərhələdə qalib adına aydınlıq gətirilməyib - 6:6.

Bələliklə, rəqləməntə uyğun olaraq, dünya çempionu bu gün start verəcək tay-breykdən sonra müəyyən olunsun.

Tay-breyk - vaxta nəzarətlə hər biri 25 dəqiqə və hər gediş

üçün 10 saniyədən ibarət olmaqla, 4 partiyadan ibarətdir. Bu oyunlardan sonra da bərabərlik qeydə alınarsa, 5 dəqiqə + 3 saniyə rejimi ilə daha 2 partiya keçiriləcək. Yenə qalib müəyyən olunsun, daha 2 partiyadan ibarət 4 blits matç təyin olunacaq. Ümumilikdə 10 görüşün ye-

kununda da qələbə qazanan olmasa, ağlara 5, qaralara 4 dəqiqə verilməklə və 61-ci gedişdən sonra 3 saniyə əlavə edilməklə, həlledici partiya keçiriləcək. Bu görüşdə də heç-heçə qeydə alınsa, qara fiqurlarla oynayan şahmatçı qalib elan ediləcək.

Badmintonçularımızın növbəti uğuru

Badmintonçularımız Edi Reski Dviçayo və Ezmi Qovimuramadhoni Botsvananın paytaxtı Qaboronədə keçirilən «Botswa-

na International-2018» turnirində 3 medal qazanıblar. İlk dəfə beynəlxalq turnirin finalında Azərbaycan təmsilçiləri üz-üzə

Ezmi Qovimuramadhoni isə gümüş medala layiq görülüb.

Edi-Ezmi tandemi kişilərin qoşa yarışında da turniri medal-la başa vurublar. Bu kateqoriyada yarışa 1/8 finaldan start verən təmsilçilərimiz asanlıqla yarımfinala yüksəliblər. Bu mərhələdə zambiyalı Mark Banda-Nakanda Çezva üzərində 2:0 hesabı ilə qalib gələn təmsilçilərimiz həlledici görüşdə Donald Mabo - Mullenqa Kalombonu eyni hesabla məğlub ediblər. Beləliklə, Azərbaycan badmintonçuları həm şəxsi, həm də qoşa yarışda turnirin qalibi adını qazanıblar.

Gənc pəhləvanlarımız beynəlxalq turnirdə...

Azərbaycanın gənclərdən ibarət yığma komandası noyabrın 28-dən 30-dək İrənin Urmiya şəhərində keçiriləcək gülləş üzrə «Martyrs Cup» beynəlxalq turnirində iştirak edirlər. Sərbəst gülləşçilərin mübarizəsində Şahin Muxtarov, Mahir Məmmədov (hər ikisi 57 kq), Əsgər Məmmədliyəv, Tural Hüseynov

(hər ikisi 61 kq), Elmar Kazımov (65 kq), Əşrəf Aşurov (70 kq), Davud İbrahimov (74 kq), Rəşad Yusifli (79 kq), İslam İlyasov (86 kq), Asxab Həməzətov (92 kq), Sənan Əlizadə (97 kq) və Aydın Əhmədovdan (125 kq) ibarət heyət qüvvəsini sınayacaq.

Yunan-Roma gülləş üzrə koman-

damızda isə Zaur Əliyev (55 kq), Həsən Məmmədli, Əsgər Əlizadə (hər ikisi 60 kq), Zaur Nuriyev (63 kq), Ruslan Hədisov (67 kq), Niyaz Ərzumanov (72 kq), Cavid Miralayev (77 kq), Aslan Məmmədov (82 kq), Nəzərşah Fətullayev (87 kq), Rəfiət Məmmədov (97 kq) və Sərxan Məmmədov (130 kq) yer alıb.

mozaika

Alimlər xəbərdarlıq edirlər ki, şiddətli Günəş fırtınası Yerdə rabitə sistemini sıradan çıxara və çox böyük iqtisadi zərərə səbəb ola bilər.

Tədqiqatçılar 1972-ci ildə amerikalı hərbiçilərinin Vyetnam sahillərində quraşdırdığı sualtı miniaların öz-özünə partlamasının səbəbini araşdırıblar. Məlum olub ki, detonatorların avtomatik işə düşməsi Günəş fırtınasının təsiri ilə baş verib. Meteoroloqlar həmin gün eyni saatda şiddətli Günəş fırtınası və maqnit sahəsi qeydə alıblar. Alimlər bu hadisə ilə bağlı əlavə ediblər ki, müasir dövrdə Günəşdə bu cür şiddətli alışma daha ciddi fəsadlar törədir - insanlara istifadə etdikləri peyk qəbul edicilərini, enerji şəbəkələrini və bir çox obyektləri sıradan çıxara bilər. Hesablamalar göstərir ki, eyni şiddətdə Günəş fırtınası təkcə Britaniyaya 20,6 milyard ABŞ dolları həcmində zərər verər.

Günəş fırtınalarının səbəbinə gəldikdə, alimlər bildirirlər ki, bu, nəhəng ulduzun tərkibində olan

elektikləşmiş qazların (əsasən hidrogenin) yaratdığı maqnit sahəsində olan enerjinin yerdəyişməsi ilə əlaqədardır. Bir sözlə, bu hadisə enerjinin partlayış yolu ilə Günəş atmosferinə yayılmasıdır. Hər bir fırtına zamanı dünyada olan bütün nüvə arsenalından 100 min dəfə çox enerji hasil olunur. Sonsuz fəzaya yayılan bu fırtınanın birbaşa Yerə yönəlməsi və planetimizin maqnit sahəsi ilə birləşməsi isə atmosferin yüksək qatlarında atomların və molekulların fəallaşması və qütb parlıtısına səbəb olur. Bu proses, eyni zamanda, Yerin maqnit sahəsini də deformatsiyaya uğradır və ciddi sarsıntılar törədir.

Alimlər Günəş fırtınalarının proqnozlaşdırılması yollarını da izah ediblər. Onların fikrincə, Yerin maqnit sahəsinin öyrənilməsi XIX əsrin ortalarında başlayıb və tədqiqatlar nəticəsində kosmosda 100 ildə bir ekstremal «hava şəraitinin» müşahidə edildiyi məlum olub. «Kerrinqton hadisəsi» adlanan ən şiddətli geomagnit fırtınası 1859-cu ildə qeydə alınıb. Həmin

il avqustun 28-dən sentyabrın 2-dək Günəşdə çoxlu sayda ləkələr və alışmalar görünüb. Bütün dünyada, hətta Karib dənizi üzərində də qütb parlıtı baş verib, Avropada və Şimali Amerikada teleqraf sistemləri iflic olub.

Alimlərə görə, müasir dövrdə - bəşəriyyətin yüksək texnologiyalarında asılı olduğu bir şəraitdə, kosmosdakı peyklərin qlobal rabitə və naviqasiya sistemini idarə etdiyi vəziyyətdə analogi fırtınanın fəsadlarını təsəvvür etmək belə çətinidir. Kosmik gəmilərin və təyyarələrin, enerji sistemlərinin sıradan çıxması ağır fəsadlarla nəticələnə bilər. Hazırda meteoroloqlar və astronomlar bu problem üzərində iş aparırlar. İndi alimlər Günəş fırtınasını 6 saat əvvəl proqnozlaşdırır. Bu xəbərdarlıq isə təkcə Britaniyada ehtimal olunan zərərin miqdarını 20,6 milyard dollardan 3,86 milyard dollara azaldı bilər. Britaniya hökuməti bu məsələ ilə bağlı energetika şirkətləri, aviashirkətlər və kosmos sistemi operatorları ilə birgə fəaliyyət planı hazırlayıb.

texnologiya

Sinxron tərcümə edə bilən qulaqlıqlar

Çinin «Timekettle» startapı sinxron tərcümə funksiyasına malik «WT2» adlı simsiz qulaqlıqları kütləvi istehsalat çıxarmağa hazırlaşır. Onların qiyməti təxminən 220 ABŞ dolları təşkil edir.

Qulaqlıqlar görünüşü «AirPods»-ə oxşardır. İstifadəçi əcnəbi şəxslə danışmadan öncə qulaqlığın birini öz qulağına taxmalı, digərini isə həmsöhbəti istifadə etməlidir. Məlumatla görə, Gələn ilin yanvarında təqdim ediləcək ilk partiyadan qurğunu satın almaq üçün artıq indidən ilkin sifariş etmək la-

zımdır.

Qulaqlıqlar ünsiyyəti 3 rejimdə dəstəkləyir: avtomatik - real vaxt rejimində söhbəti tərcümə edir (sakit yerdə ünsiyyət üçün uyğundur); əl rejimi - hər bir replikadan öncə cümlənin başlanğıcını göstərmək üçün cihaza toxunmaq lazım gələcək (səs-küyü lü vəziyyətdə ünsiyyət üçün uyğun gəlir); sual rejimi - yolu öyrənmək, məhsulun qiymətini soruşmaq üçün istifadə edilir (əcnəbilərlə küçədə ünsiyyət üçün əlverişlidir).

cəmiyyət

Rusiya aeroportlarına ad seçilir

Rusiya aeroportlarına adların verilməsinə dair səsvermənin 15-ci gününün nəticələrinə görə, Tümenin Surqut və Nijnevartovsk şəhərlərində əfsanəvi azərbaycanlı geoloq Fərman Salmanovun, Noviy Urenqoyda isə keçmiş SSRİ-nin qaz sənayesi naziri, soydaşımız Sabit Orucovun adları daha çox səs toplayıb. Surqut aeroportu üçün səsvermənin 59 faizi Fərman Salmanovun, 30 faizi Yermak Timofeyeviçi, 9 faizi Aleksandr Filippenkonu seçib. Nijnevartovsk aeroportuna ad verilməsinə dair səsvermədə iştirak edənlərin isə 48 faizi Fərman Salmanova, 35 faizi Nikolay Arxangelskə, 16 faizi Aleksandr Filipenkoya səs verib. Sabit Orucovun adı isə Noviy Urenqoy aeroportu üzrə səsvermədə 41 faiz səsle irəliləyib. Yamala-Nenetski Muxtar

Dairəsinin qubernatoru Dmitri Artuyxov özünün «Instagram» sahifəsində Sabit Orucova səs verməyə çağırıb. Qubernator yazır: «Bir urenqoylu kimi, mənə Orucovun namizədliyi daha yaxındır. Onun Rusiyanın gələcək qaz paytaxtının yerini necə mü-

əyyən etməsi tarixçəsinə yaxşı xatırlayıram. Aeroportun layihədə iştirak etməsi bu hadisəni əbədləşdirmək imkanı verir».

Xatırladaq ki, səsvermə noyabrın 30-dək davam edəcək, nəticəsi isə dekabrın 5-də elan olunacaq.

flora

Üç yaşında çiçəkləri solur

Yüzlərlə yerüstü və epifit bitkinin hibridlərini özündə birləşdirən qusmaniyanın adı 1802-ci ildə ilk dəfə onu təsvir edən məşhur ispan botaniki Anastasio Qusmanın şərifinə verilib. Orijinal görkəmə malik bitkinin vətəni Mərkəzi və Cənubi Amerikanın tropik meşələri hesab olunur. Əsasən meşələrdə, bəzən isə dəniz səviyyəsindən 2400 metr yüksəklikdə olan dağ yamaqlarında torpaqda və epifit bitki kimi ağacların üstündə bitən qusmaniya, adətən, həyatının ikinci və üçüncü illərində çiçəkləyir. Qusmaniya işıqsız bitki olduğu üçün ilboyu otlağın yaxşı işıqlanan hissəsinə qoyulmalıdır. Şərqə və ya qərbə baxan pəncərənin qarşısında daha yaxşı inkişaf edir. Tropik bitki olduğuna görə, isti və rütubətli havanı sevir. İlin fəslindən asılı olmayaraq, bitki üçün yüksək rütubət tələb olunur. Ona tez-tez dur-

ğun su çiləməklə və ya dibçəyi nəm çinçilən üstünə qoymaq lazımdır.

Qusmaniyanın kökləri dərinə inkişaf etmədiyi üçün onu dayaz və geniş dibçəyə əkmək məsləhətdir. Lakin bitkinin ömrü qısa olduğu üçün onun dibçəyini dəyişdirməyə demək olar ki, ehti-

yac qalmır. Çünki qusmaniya üç yaşına qədər çiçəkləyir və çiçək solanda ana bitki də ölüb. Onu əsas kolun yanında əmələ gələn yeni bitkiləri ayırmaqla və kolu bölməklə çoxaltmaq olur. Ayırmaq üçün iti bıçaqdan istifadə olunmalıdır. Kəsik hissələrə torf səpilir və dibçəyə əkilir. Bitki özünü tutana qədər kölgədə saxlamaq və mütəmadi su çiləməklə lazımdır.

Qusmaniya unlu qurd, tor gənəsi ilə zədələnmə bilər. Bunun qarşısını almaq üçün yarpaqları sabunlu su ilə silinməlidir. Bitki çiçəkləyəndən sonra məhv olanda onu atmağa tələsmək lazım deyil. Bir neçə həftə sonra yaranan təpə pöhrələr onu yeniləyir bilər. Çiçəkləmə dövrünü başa vurmama baxmayaraq, pöhrələr əmələ gəlməz, çiçək zoğunu kəsmək lazımdır, çünki yetişən toxumlar cavan pöhrələrin inkişafını ləngidir.

Müdrilər deyib ki...

«Açıq danışmaq böyük hünərdir, ancaq hansı məqamda dayanmağın lazım olduğunu bilməlisən».

V.A.Motsart (1756-1791).

